

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Tartu ülikooli ajakiri

MÄRTS 2018 NR 3 (2469)

TARTU ÜLIKOO

MOBIILIMÄNG AITAB HAIGEID LAPSI

REET KASIK: HARIDUS
PEAB OLEMA
EMAKEELNE

TÜ KESKKONNASÄÄST
PIIRDUB ENDISELT
VÄIKESTE SAMMUDEGA

ÕIGUSTEADUSKONNA
PRAKTIKANDILE
TÖÖVARJUKS

Kriitiliselt kriitikast

Mis vahe on kriitikal ja mahategemisel? Üks võiks olla edasiviiv, lahendusi pakkuv, teine alandab sihtmärki ja madaldab ka ilkujat. Ilkumine ei vii suurt edasi, tekitab vaid pahandust, trotsi, viha. Liiga sageli on nood kaks meil aga segunenud, seda isegi ülikoolis.

Mitte ilmaasjata ei panda semestri lõpus üliõpilastele tagasisidestamisel südamele, et lektori töö kommentaar peaks olema sisuline ja erapooletu, mitte tundeküllane purse.

Anonüümsus soosib aga just viimast. Norras õppides valis meie õpperühm ühe esindaja, kes käis

õppejõu juures jooksvalt tagasisidet andmas ja arutamas, kuidas asju paremini teha. See oli mõlema osapoole jaoks huvitav ja arendav kahekõne.

Kahe täiesti erineva eesmärgi ja sisuga väljendusviisi (kriitika ja mahategemise) segunemisel on kahjulikud tagajärjed. Tasakaalukas kriitika aitab olukorda parandada, mahategemine rahuldab vaid korraks väljaütleva vajadust ja tarviline arvustus ei jõua pahatihti adressaadini. Kas selle tõttu, et kirutakse kuskil omaette kinnises rühmas, või sellepärast, et sõnum on säärasesse sappi pakendatud, et adressaadil on raske seda omaks võtta. Inimesi sisuliste faktidega ümber ei veena, kui seda teha naeruväärastaval moel.

VIRGO SIIL
UT peatoimetaja

FOTO: ANDRES TENNUS

Nende kahe segunedes tekib kolmaski häda: igasugust kriitikalaadset väljendust hakatakse kartma. Kardavad nii selle tegijad kui ka need, kellele see on suunatud.

Kuigi läbi aastate on erinevad toimetajad siinses veerus korduvalt rõhutanud kriitika vajalikkust, pole probleem, paistab, kuskile kadunud.

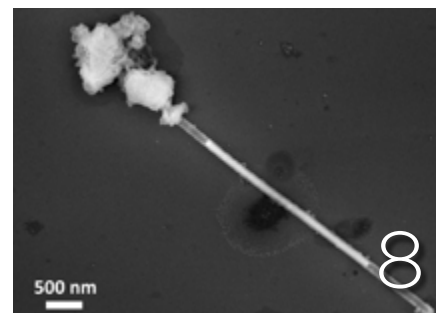
Küsisin hiljuti leebe sisuga teema kohta ühe professori arvamust. Ta andis sisuka, hea, ülevaatliku ja tasakaaluka vastuse. Kasutada ma seda aga ei saanud, sest mitut puhku palus ta oma öeldut ajakirjas mitte trükkida, peljates kommentaar-

rile järgnevat reaktsiooni.

Ma saan aru, et avalik arvustamine eeldab teatavat eneseületust, aga millegi parandamiseks või arendamiseks on see vajalik. Ja just nimelt enda nime all, mitte anonüümselt.

Loomulikult eeldab see ka kriitika tegemise ja selle vastuvõtmise kultuuri parandamist. Peaks meil ju kõigil olema ühine eesmärk: teha ülikool, keskkond, haridus ja teadus paremaks. Mina tahaksin küll õppida ja töötada ülikoolis, kus tagajärgi kartmata võiksid kõik meie ühise asutuse suuna ja valikute üle avalikult arutleda.

Mitte omaette kuskil kohvinurgas, meililistis, ühismedias või ÕIS-is anonüümselt ilkudes. UT

8 UUDIS TÜ teadlased said teadusfotokonkursil kolm peaauhinda

11 KOLUMN Mis teeb õpetajast hea õpetaja?

12 PERSOON TÜ emeriitdotsent Reet Kasik pälvis Wiedemanni keeleauhinna

16 AKTUAALNE Kas Tartu ülikool on roheline ülikool?

19 INTERVJU Keeleteadlane Sirli Zupping soovib koolitööd Vikipeedia artikliteks vormida

24 ETTEVÕTLUS Mobiilimängu loojad aitavad haigeid lapsi ravida

27 TUDENG Ajakirja toimetaja Sandra Saar käis õigusteaduse praktikandi töövarjuks

30 TEADUS Siim Sorokin uuris, kuidas televaatajad sarjategelastega suhestuvad

33 REISIKIRI Riigiteaduste tudeng Linda Liis Tanni õppis vahetusüliõpilasena Türgis

36 ESSEE Ülikooli, hariduse ja akadeemilise hariduse üle mõtiskleb Mai Maser

41 Järelehüüded, kaitsmised, stipendiumid, teated, tunnustused, õnnitlused, juubelid, vaba aeg

UT UNIVERSITAS TARTUENSIS
Tartu ülikooli ajakiri

Universitas Tartuensis on Tartu ülikooli ajakiri. Ilmub kord kuus. Tiraaž 2800. Tellimisindeks Eesti Postis 00892 • Address: Ülikooli 18-102, 50090 Tartu; telefon 737 5686, 553 9321; e-post: ajakiri@ut.ee; Facebook: www.facebook.com/universitastartuensis; koduleht: www.ajakiri.ut.ee.

Vastutav väljaandja Kristina Kurm, **peatoimetaja** Virgo Siil, **toimetaja** Sandra Saar, **teabetoimetajad** Kady Sõstar ja Iris Herman, **keeletoimetaja** Mari Mets, **esikaane foto** Triumf Gamification, **küljendaja** Margus Evert, **trükk** Ecoprint. • Universitas Tartuensise kujunduslahendused, kõik ajakirjas avaldatud artiklid jm tekstid ning fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed. Toimetust lubab neid kasutada vaid eelneval kokkuleppel koos viitega autorile ja Universitas Tartuensisele. • Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. • **UT kolleegium:** Maja Vadi (esimees), Sulev Kõks, Ivo Volt, Mart Noorma, Villu Päärnt, Indrek Treufeldt, Katrin Pajuste-Kuul, Egert Puhm.

Järgmine Universitas Tartuensis ilmub 6. aprillil 2018

roheline trükis
Trükitud keskkonnateadlikus trükkiettevõttes Ecoprint

Õppusel Siil 2018 osalevatel töötajatel säilitatakse õppuste ajal tavatöötasu

Mais toimub suurõppus Siil 2018, millest on osa võtma kutsutud tuhandeid reservväelasi ja kaitseliitlasi. Selleks et toetada töötajate ja üliõpilaste aktiivset osalust riigikaitses, otsustas rektoraat säilitada kõigil Siilil osalemise kohustusega töötajatel töötasu aja eest, mi nad viibivad reservõppel.

Õppusel osalemine on reservväelastele kohustuslik. Tartu ülikool hindab oma töötajate ja üliõpilaste panust riigikaitsesse ning tagab reservõppel viibitud aja eest töötasu kõigile töötajatele, kellel on kohustus Siilil osaleda.

Ülikool palub kõigil üksuste ja töötajate vahetutel juhtidel

toetada kolleege riigikaitseliste kohustuste täitmisel ja jagada sõnumit õppetöö paindliku korralduse vajalikkusest õppuste ajaks.

Õppejõududel palutakse arvestada õppusel osalevate üliõpilastega ja korraldada õppetöö selliselt, et õppuste ajal õppetöölt puudumine ei tekitaks üliõpilastele olulisi lünki ja lisakoormust. Selleks et ülikoolil töödandjana ja õppejõududel õppetööd korraldades oleks võimalik kõigi õppustel osalevate arvestada, tuleks minekust varakult otsesele juhile (üliõpilastel õppejõududele) teada anda ja sõlmida vajadusel erikokkulepped.

Rektoraadi otsus töötasu säilitada on püsiv ja kehtib ka edaspidi kõikide kohustuslike õppekogunemiste kohta.

2.–14. mail kogu Eestit hõlmav ja Kagu-Eestis haripunkti jõudev õppus Siil 2018 on taasisesivunud Eesti suurim õppus, kus osalevad reservväelased, kaitseliitlased, naiskodukaitsjad, ajateenijad ja tegevälased. Kaks nädalat kestev õppus toimub valdavalt Viljandi-, Tartu-, Valga-, Põlva- ja Võrumaal. Kokku osaleb õppusel enam kui 13 000 inimest. Õppusel hinnatakse kaitseväge üksuste lahinguvõimeid ning harjutatakse Kaitseliidu ja kaitseväge üksuste lahinguülesannete täitmist ja koostööd. ●

FOTO: VIRGO SIIL

KAITSETEHNIKA VÄLJAPANEK TAPA SÕJAVÄELINNAKUS.

Immuunsüsteem ja diabeet

INAUGURATSIOON

TÜ laborimeditsiini professor Kalle Kisand
22. märtsil kell 16.15 ülikooli muuseumi valges saalis

FOTO: ANDRES TENNIS

KALLE KISAND

Suhkurtõbi ehk diabeet on glükoosi ainevahetushäiretega kulgev krooniline haigus, mis tekib juhul, kui pankreas ei tooda piisavalt insuliini või kui organism ei suuda toodetud insuliini tõhusalt kasutada.

Insuliin on hormoon, millela rakud ei omasta veres olevat glükoosi. Selle tulemusel häiruvad rakkudes mitmesugused biokeemilised protsessid, sh energia tootmine.

Suhkurtõve levimus kasvab maailmas kiiresti. Selle põhjused pole veel päris selged. Teist tüüpi diabeedi sagenemist seostatakse eluviiside muutuse, ülekaalulisuse ja metaboolse sündroomi tekkega.

Metaboolset sündroomi iseloomustab normist kõrgem vere lipiidide tase, kõrge vererõhk ja madala aktiivsusega põletik kudedes.

Viimase tekkes on oluline roll immuunsüsteemil. Esimest tüüpi

diabeet on veelgi vahetumalt seotud immuunsüsteemiga. Nimelt peetakse selle diabeedi vormi põhjuseks organismi oma kaitsesüsteemide rünnet pankrease rakkude vastu.

Selliste autoimmuunsete mehhanismide aktiveerumise tulemusena hävivad insuliini tootvad pankrease rakud ja tekib insuliinipuudulikkus koos glükoosi ainevahetushäiretega. Inauguratsiooniloengus käsitletakse immuunmehhanismide rolli diabeedi erinevate vormide tekkes ja kulus, sealhulgas haiguse tüsistuste väljakujunemises.

Kuna diabeedini viivad immuunmehhanismide häired võivad käivituda aastaid enne diabeedi kliinilise pildi väljakujunemist, leiavad käsitlust ka olulised küsimused selle kohta, kuidas hinnata eeldiabeedi tekkeriski erinevate biomarkerite ja geeniriskide abil.

Kalle Kisand lõpetas Tartu riikliku ülikooli arstiteaduskonna ravi eriala 1985. aastal *cum laude*. Pärast aspirantuuriõpinguid Tartus kaitses ta 1990. aastal Moskva II riiklikus meditsiini-instituudis dissertatsiooni teemal «Immuofermentanalüüsi väljatöötus maksa-spetsiifilise valgu vastaste antikehade määramiseks autoimmuunsete maksa-haigustega haigetel» ja talle anti meditsiiniteaduste kandidaadi kraad allergoloogia ja immunoloogia erialal.

Kalle Kisand on läbinud kõik teadlasekarjääri astmed alates nooremteadurist (1988) kuni vanemteadurini (alates 1994). 2017. aastal valiti ta Tartu ülikooli laboratoorse meditsiini profes-

soriks.

Professor Kisand on tegele- nud mitmete kliinilise meditsiini oluliste uurimisvaldkondadega infektsioonhaiguste, gastroenteroloogia, endokrinoloogia, neuroloogia ja reumatoloogia ja ortopeedia alal.

Uurimistöõ teemad on tihedalt seotud laboratoorse meditsiiniga: immunoloogiliste ja geneetiliste markerite rakedamisega haiguste diagnostikas või kulu prognoosimisel ning haiguste tekkeriski hindamisel.

Praegu on professor Kisandi teadustöö põhisuunad pankrease ja närvikoe haiguste autoimmuunse patogeneesi ja geeniriskide uurimine.

Viimastel aastatel on uue teemana lisandunud osteoartriidi patogeneesi uurimine, selle eesmärk on avastada uusi biomarkereid haiguse varajaseks diagnostikaks ja ennustada progressiooni riski.

Kalle Kisand on osalenud ka professor Kaljo Villako juhitud helikobakteri uuringutes Eestis. Neid uuringuid on tunnustatud kultuuri- ja haridusministeeriumi aastapreemiaga 1994. aastal.

Professor Kisand on Eesti immunoloogide ja allergoloogide seltsi asutajaliige ja Eesti laborimeditsiini ühingu liige. Ta on olnud mitmel valimisperioidil Eesti immunoloogide seltsi esimees ja Balti immunoloogide seltsi president.

Teadus- ja õppetöö kõrval on professor Kisand töötanud sotsiaalministeeriumi Eesti tervishoiuprojekti koordinaatorina ja maailmapanga asjatundjana tervishoiuprojekti elluviimisel. ●

Kandideerimistähtaeg

8.03

Kandidaatide avalik debatt

12.03

Valitakse üliõpilasesinduse esimees

Tartu Ülikooli Üliõpilasesinduse juhatus esimeheks kandideerimiseks tuleb saata oma CV, motivatsioonikiri (1-1,5 A4) ja valimisplatvorm ehk nägemus sellest, mida soovib kandidaat valituks osutumisel TÜ Üliõpilasesinduses ellu viia (pikkus kuni 4 A4). Kandideerimisavaldus koos viie üliõpilasesindaja soovitusel tuleb saata hiljemalt 8. märtsiks aadressile teave@tyye.ee. Juhatus moodustavad kolm liiget – esimees

ja kaks aseesimeest. Juhatus tervikuna paneb paika TÜ Üliõpilasesinduse poliitilised suunad ja strateegia.

Esimees (0,8 koormus) keskendub kogu meeskonna juhtimisele, täidab esindusfunktsiooni ning vastutab strateegia, eelarve, tegevuskava ja arengukava eest. Juhatus esimehe töö on tasustatav. 13. märtsil toimub debatt kandidaatidega, mis on avalik ja kõigil soovijatel on võimalik osaleda. ●

Anti välja esimene eestikeelne semiootikaõpik

On ilmunud esimene eestikeelne semiootikaõpik, mis on mõeldud nii tudengitele kui ka kõigile teistele semiootikast huvitatutele.

Tähendustemaailm on keskkond, milles me möödapääsmatult iga päev elame ja osaleme. Semiootika ülesanne pole mitte üksnes orienteeruda kõikvõimalikes tähendustasandites ja märgilisuse tüüpides, vaid ka tähendusloome praktikates, mis kujundavad elu ja kogu kultuuri. «Umberto Eco meelest sarnaneb semiootika meditsiiniga: ühelt poolt on ta paljusid erialasid haarav teadus, teiselt poolt aga vahend hädade korral. Samuti aitab semiootika vastuolusid lahendada, st süsteemi tervise eest hoolt kanda,» rääkis Silvi Salupere, üks õpiku

FOTO: RAUNO THOMAS MOSS

autoritest.

«Semiootika» jaguneb neljaks suuremaks osaks. Esimene neist annab ülevaate semiootika ajaloost ja peamistest koolkondadest.

Teine osa on pühendatud

semiootika peamistele klassikutele: valikus on Charles S. Peirce, Ferdinand de Saussure, Jakob von Uexküll, Charles Morris, Roman Jakobson, Algirdas Greimas, Juri Lotman, Thomas Sebeok ja Umberto Eco.

Kolmas osa on ülevaade kolmest olulisest semiootika valdkonnast – kultuuri-, sotsio- ja biosemiootikast – ning neljandas osas esitatakse sissejuhatused mitmetesse semiootika harudesse ja rakendusalaadesse. ●

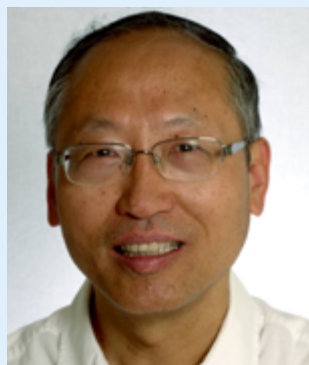
Mis läks viltu Hiina elamumajandusreformis?

INAUGURATSIOON

TÜ Aasia poliitika professor Lisheng Dong
5. märtsil kell 16.15 ülikooli aulas

Hiina elamumajanduspoliitika tegi 20. sajandi lõpul läbi täieliku muutuse. Kõigepealt keskenduti sotsiaaleluasemete pakkumisele osaliselt riigiasutuste kaudu; teiseks avanes kommertseluasemetur; kolmandaks asetus rõhk elamumajanduse turuaspektidele, mistõttu sotsiaaleluasemed

sattusid surve alla ja nende osatähtsus vähenes; ning neljandaks on alates 2012. aastast uus eluasemepoliitika keskendunud üha enam sotsiaalsele sidususele, mitte üksnes majanduskasvule. Elamumajanduse reformide kolmandat etappi iseloomustas ebamäärarus ja mitmed halvad tagajärjed, eriti puudutas see eluasemete kallinemist ja vaeste jaoks kättesaamatuks muutumist. Mis oli eluasemepoliitika probleemide ja pingete põhjus? Selle

LISHENG DONG

FOTO: ANDRES TENNIS

küsimuse uurimiseks kasutame kaht laiemat raamistikku: esiteks ratsionaalsete huvide vaatepunkti ja teiseks institutsioonide ülesehitusele keskenduvat instrumentaalset-struktuurilist vaatepunkti. Esimene lähenemine osutab, et otsustajad seadsid esikohale võimuhuvide, keskenduliste sotsiaalsete rühmade huvide tähelepanuta. Teine lähenemine täidab selles ülevaates mõned lüngad, näidates, kuidas tagajärgede tekkele aitasid kaasa pinged keskvalitsuse ja piirkondade vahel ning eluasemepoliitika korraldamise ja kontrolli ebatõhusad mehhanismid. Läbikukkunud

poliitika parandamiseks on vaja struktuurset ja rahandusreformi. Lisheng Dong on Tartu ülikooli Johan Skytte poliitikauuringute instituudi Aasia poliitika professor. 2015. aasta juunist kuni 2017. aasta maini töötas ta Marie Curie stipendiaadina Ühendkuningriigis Glasgow ülikoolis. Ta on Hiina sotsiaalteaduste akadeemia emeriitprofessor. Professor Dong on avaldanud 20 raamatut, 48 teadusartiklit ning olnud 20 teose kaasautor. 2012. aastal pälvis ta Pierre de Celles' autasu. Tema viimane monograafia oli «Avaliku halduse teooriad: instrumentaalne ja

väärtuspõhine ratsionaalsus». Ta on kogumike «Urban Mobilizations and the New Media in Contemporary China» ja «China and the European Union» kaastoimetaja. Ta on avaldanud artikleid ajakirjades Public Administration Review, American Review of Public Administration, International Public Management Journal, International Review of Administrative Sciences ja Journal of Contemporary China. Professor Dongi Tartu töötamist toetab Tartu Ülikooli ASTRA projekt PER ASPERA, mida finantseerib Euroopa Liidu Regionaalarengu Fond. ●

Tartu ülikooli teadlased võitsid Eesti teadusfotokonkursil kolm peauhinda

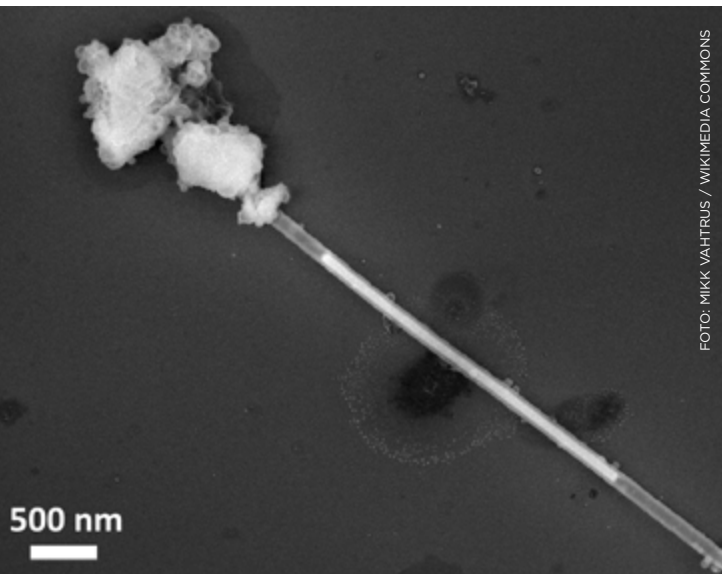
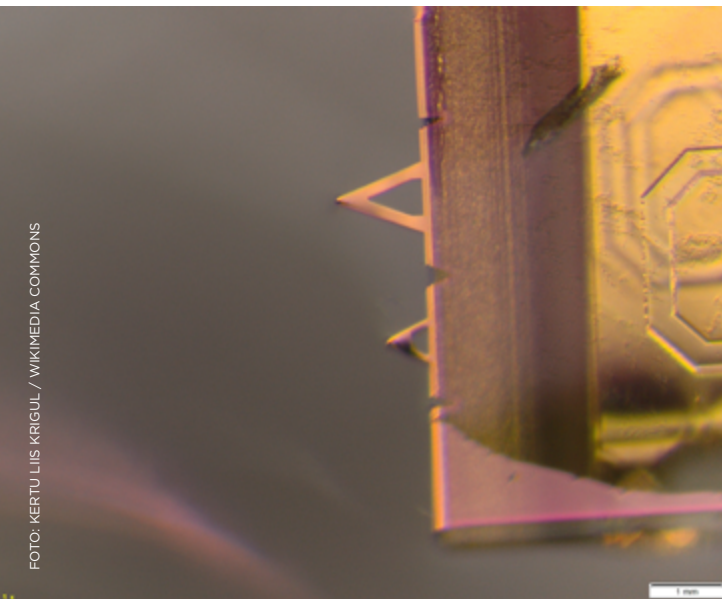

FOTO: MIKK VAHTRUS / WIKIMEDIA COMMONS

MIKROSKOOBIPILTIDE KATEGOORIA PEAPREEMIA JA AJAKIRJA HORISONT ERIPREEMIA SAI TARTU ÜLIKOOLI FÜÜSIKA ERIALA DOKTORANT MIKK VAHTRUS PILDI EEST «NANOSIGARET», MIS SÜNDIS RÄNIOKSIIDIGA KAETUD HÖBENANOTRAADI VASTUPIDAVUSE KATSETUSTE KÄIGUS.

KERTU LIIS KRIGULI FOTO AATOMIJÕUMIKROSKOOPIAS PINDADEVÄHELISTE JÕUDUDE UURIMISEKS KASUTATAVAST OTSIKUST. PILT ON TEHTUD ENNE KATSE ALUSTAMIST NTNU ÜLIKOOLI LABORIS STEREOMIKROSKOOBII ABIL, ET VAADATA, KAS MÕLEMAD TERAVIKUD ON OTSIKU OTSTES ALLES - NEED VÕIVAD KERGESTI MURDUDA.

Veebruari algul kuulutati Tartus välja Vikipeedia teadusfotokonkursi võitjad. Auhinnad anti välja viies kategoorias ja aasta teadusfotograafi tiitli pälvis kolmes eri kategoorias žüriilt tunnustuse saanud biotehnoloogia, Tartu ülikooli vilistlane Kertu Liis Krigul.

Konkursile esitati kokku 144 fotot ning auhinnad anti välja viies kategoorias: mikroskoobifotod (võitja Mikk Vahtrus, TÜ füüsika doktorant), inimesed teaduses (Margus Hendrikson), pildiseeriad (Heli Lukner, füüsikalise optika vanemteadur; Sandhira-Mirella Valdma, TÜ füüsika doktorant; Andreas Valdmann, TÜ füüsika doktorant), üldkateegooria (Mihkel Kree, TÜ teaduskooli direktor) ja mitte-fotofailid (Maxim Bilovitskiy). Eriauhinnad said Liisa Puusepp, Veljo Runnel, Mikk Vahtrus, Margus Hendrikson ja Tõnu Pani.

Auhinnatseremoonia Eesti üliõpilaste seltsi aulas algas konkursi peakorraldaja Ivo Kruusamägi sissejuhatusel, mis andis ajaloolise ülevaate teadusfotograafiast. Tallinna ülikooli teaduskommunikatsiooni lektor Arko Olesk pidas kõne teadusfoto olulisusest teaduse populariseerimisel, geneetik ja teaduse populariseerija Riin Tamm tegi ettekande geenianndmete visualiseerimisest ning auhinnasaajad tutvustasid oma fotode taga olevaid lugusid.

«Teaduse enda seisukohast on peamised avastuslikud fotod, mis näitavad meile tänapäeva fotograafia vahendeid, kasutades selleks silmaga nähtamatuid asju avakosmosest või mikromaail-

mast. See on ühtlasi ise vahend teaduslike avastuste tegemisel,» selgitas Arko Olesk. «Populariseerimisele aitavad kaasa fotod, mis tutvustavad meile teadusliku uurimistöö vahendeid ja teadlasi neid oma igapäevatoos kasutama.»

«Vikipeedia on teadusfotode populariseerimiseks asendamatu vahend ja ma julgustaksin kõiki sinna oma teadusfotosid üles laadima, nii et ka laiem üldsus teaduse igapäevaelust osa saaks,» rääkis aasta teadusfotograafi auhinna saanud Kertu Liis Krigul, kes kaitses Tartu ülikoolis 2016. aastal bakalaureusekraadi ning õpib praegu Norra teadus- ja tehnikaülikooli (NTNU) magistrantuuris biotehnoloogiat. «Minu jaoks on oluline, et teadlased jagaksid oma tegemisi, ja seepärast hindan ka seda konkurssi.»

Krigul esitas konkursile nii mikroskoobifotosid kui ka pilte teadustöö argipäevast. «Teadusfotode puhul on oluline nende saamislugu ja toimuva kirjeldus. Üks foto ei saagi olla teaduslik ilma asjakohase kirjelduseta. Samuti saavad inimesed selliste lugude kaudu lähemale teaduse telgitagustele ning see aitab mõista teaduse tähendust,» ütles ta.

Konkurss toimus Vikipeedias viiendat korda. Algul Eesti-sisese võistlusena alustanud üritus on kasvanud ülemaailmseks ettevõtmiseks, kuhu viimasel korral laekus üle 10 000 foto; osavõtjaid oli üle 2200.

Eesti võistlusel auhinnatud fotod osalevad rahvusvahelises lõppvoorus, mille võitjad selguvad märtsi lõpuks. ●

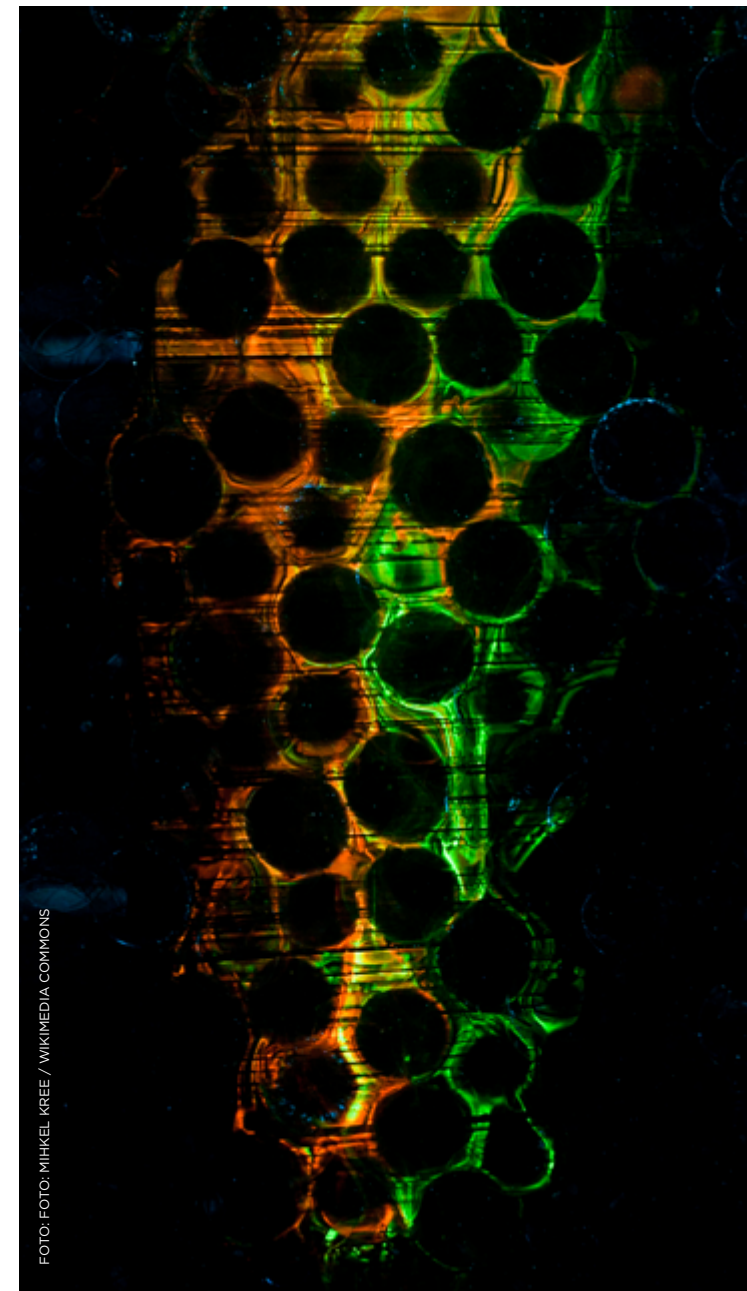

FOTO: MIHKEL KREE / WIKIMEDIA COMMONS

TARTU ÜLIKOOLI TEADUSKOOLI DIREKTORINA TÖÖTAVA MIHKEL KREE FOTO, MIS PÄLVIS VÕIDU ÜLDKATEGOORIAS. PILT KUJUTAB KAHE FLUORESTSEERUVA VÄRVAINE EDASIKANDUMIST JA SEGUNEMIST POORSSES KOLMEMÕÖTMELISES KESKKONNAS. 16-MILLIMEETRILISE LÄBIMÕÖDUGA HELMESTE MURDUMISNÄITAJA ON SAMA, MIS ÜMBRITSEVAL VEEL, SEE MUUDAB KESKKONNA LÄBIPAISTVAKS JA VÕIMALDAB TASANDILISE LASERKIIRE VALGUSES VISUALISEERIDA VÄRVAINE LIIKUMIST JA SEGUNEMIST.

Valter Lang

LÄÄNEMERESOOOME TULEMISED

ISBN 978-9949-77-662-7, 320 lk. Hind kirjastuse e-poes 20 €.

Tartu Ülikooli arheoloogia professori akadeemik Valter Langi monograafia on haarav sissevaade eesti rahva ja teiste läänemeresoome rahvaste kujunemisloole senisesse uurimisse ja uutesse teooriatesse. Kui varem oletati, et esimesed läänemeresoomlased jõudsid Läänemere randadele 5000 või isegi 11 000 aastat tagasi, siis millal tegelikult tuldi? Kuidas erinevate teadusalade sümbioosis seesuguseid tulemisi üldse kindlaks teha? Milles need väljenduvad? Kuidas on mõjutanud meie ettekujutusi etnogeneesist uued avastused vana DNA uurimises, ajaloolises keeleteaduses, arheoloogias? Ja kuidas nende uute teadmiste valguses tuleks mõista algläänemeresoome kultuuri ja keele väljakujunemist, arengut ning hilisemat hargnemist eraldi läänemeresoome rahvasteks, kultuurideks ja keelteks? Raamatus esitataksegi uus kompleksne tõlgendus meie idast tulemise ja eestlaseks saamise kohta.

W. Struve 1, Tartu, 737 5945, tyk@ut.ee, www.tyk.ee

Teaduskirjastus aastast 1632

Õpilased hindavad õpetaja isikuomadusi

Kui ma kolmkümmend aastat tagasi Tartu õpetajate seminari tööle asusin, oli selles õppeasutuses õpetajaid koolitatud juba üle pooleteise sajandi. Õppeasutus ise tegutses tol hetkel Jaan Anveldi nimelise pedagoogilise koolina. Punase revolutsionääri nimest hoolimata valitses õppeasutuses eestimeelne õhkkond ja arusaam, et Eesti kool vajab parimaid õpetajaid. Pühendumus tööle, vastutus oma tegevuse eest ning austus oma kooli ja selle tavade vastu olid väärtused, mis ma oma järgnevale õpetajatekonnale kaasa sain ja mis on minuga jäänud tänaseni. Käesoleva aasta märtsis möödub 190 aastat järjepideva õpetajakoolituse algusest Eestis.

Maailma ühe mõjukaima haridusteadlase John Hattie 800 metaanalüüsi põhjal tehtud uuringust nähtub, et üks olulisemaid õppetöö tõhususe mõjutajaid on õpetaja ja õpilase suhte kvaliteet. See kehtib ka õpetajakoolituses. Üliõpilane ei ole õppejõu jaoks üks sadadest suures auditooriumis, vaid kindel inimene nime ja näoga, kellega suheldes luuakse teineteist usaldav ja toetav õhkkond. Head omavahelised suhted on ilmselt ka üks põhjuseid, miks mitmeid õpetajakoolituse õppejõude on aastaid valitud valdkonna parimate õppejõudude hulka.

Eripedagoogide mantra on, et kui õpilane ei õpi nii, nagu õpetaja õpetab, siis tuleb õpetajal õpetada nii, nagu õpilane õpib. Ka tulevase õpetajaid koolitades on

EVI SALUVEER

Inglise keele algõpetuse õpetaja

see mõte järgimist väärt. Oma mugavustsoonist peab välja tulema ning kohandama oma õpetamist nii, et see jõuaks iga üliõpilaseni, kinnistuks tema teadmistes ja jõuaks omakorda kunagi tema enda õpilasteni.

Kolmekümne aasta jooksul on üliõpilased kindlasti muutunud. Õppejõult ei oodata enam nii palju vastuseid küsimustele mis, mida ja millal, vaid pigem vastust küsimusele miks. Õppejõud peab suutma põhjendada, miks midagi õpitakse, ning suunama üliõpilasi ise õigeid vastuseid leidma. Ajal,

mil teabetulv ei tunne piire, on õppejõu roll need piirid seada. On suur vastutus otsustada ja valida seda, mis aitab inimest edasi minna. Et selleks valmis olla, on elukestva õppe põhimõtte õpetajakoolituses vältimatu.

Mitmed uuringud on näidanud, et kõige enam hindavad õpilased oma õpetajate juures isiksuseomadusi. Programmijuhina oli mul aastaid võimalus lugeda ÕIS-ist üliõpilaste tagasisidet kolleegide kohta. Innustav, toetav, sõbralik, soe, heatahtlik, vastutulelik, abivalmis, avatud – need on vaid valik isiksuseomadustest, mida tudeng head õppejõudu hinnates välja toob.

Eelmine president Toomas Henrik Ilves on öelnud, et õpetamise suurim väljakutse on teha möödapääsmatult vajalik huvitavaks. See eeldab, et tegija on oma valdkonnas heas mõttes selle kirglik harrastaja ja loovisik, mitte tuima töö tegija. Täna õpetajakoolitajad on seda kindlasti. **UT**

ÜLIÕPILANE EI OLE ÕPPEJÕU JAOKS ÜKS SADADEST SUURES AUDITOORIUMIS, VAID KINDEL INIMENE NIME JA NÄOGA, KELLEGA SUHELDES LUUAKSE TEINETEIST USALDAV JA TOETAV ÕHKKOND.

Reet Kasik: Eesti riigi püsimises on võtmeroll ülikoolil

PERSOON

Reet Kasik on keeleteadlane, pühendunud õppejõud ja õpetlane, kellele valitsus andis tänavu Ferdinand Johann Wiedemanni keeleauhinna. UT ajakiri tegi värskel laureaadiga intervjuu ja muu hulgas tuli juttu kõrghariduspoliitikast, mis on tema meelest haridusvaenulik.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

L aureaat sai auhinna sõnamoodustuse uurimise, tekstianalüüsi uurimisuuna väljaarendamise ning uute keeleteadlaste harimise ja innustamise eest.

Reet Kasik rääkis, et auhinna sai ta teada mõned minutid enne pressiteate avaldamist, kui haridusministeeriumi keeleosakonna juhataja talle helistas ja rõõmsa uudise edasi andis.

Kasik ütles, et tal oli väga uhke tunne, et tema eluaegset tegevust on tähele pandud ja hinnatud. «On väga suur tunnustus, et minu tööd peeti esiletõstmist vääriks,» lausus ta.

Keeleteadlane rääkis, et huvi keele vastu on tal kogu aeg olemas olnud. Juba lapsena oli lugemine tema jaoks väga oluline ja huvi keeleteaduse vastu kasvas paljuski just sellest välja.

Lugema õppis Kasik koos isaga, kellele see tegevus oli väga

meelepärane. Emal ei olnud laste kõrvalt nii palju aega ja tema sai lugeda siis, kui lapsed olid juba suureks kasvatatud. Keeleteadlane mäletab, kuidas ema tema kallal vahel natuke torises, kui tütar jälle nurgas istus ja luges. Selle asemel oleks võinud ema meelest midagi kasulikku teha.

TULI TEGEVUST LEIDA

Kasik rääkis, et lapsena elas ta linnast väljas ja kooli tuli minna bussiga. Seega ei saanud ta õhtuti pärast tunde klassikaaslastega aega veeta. Eks mängitud ja õues joostud sai siiski ka, aga suures osas tuli endale ise tegevust otsida – mida muud siis ikka teha, kui lugeda.

Keeleteadlane usub, et kuna tänapäeva lastel on nii palju erinevat tegevust ja pisikesest peale kasvatakse üles koos arvutiga, siis haaratakse juturaamatu järele vähem.

Kasik on aga seda meelt, et ilukirjanduse lugemine kasvatab sõnavara ja seeläbi areneb ka mõtlemine. Samas ütles ta, et arvuti kaudu võib tulla teistsugune sõnavara. Ometigi ei

pruugi olla nii, et üks on halvem kui teine, sest maailm on pidevas muutumises.

«Noored ei pruugi kasutada sellist sõnavara, nagu mina neilt ootan. Neil on hoopis teistsugune sõnavara, mis ongi praegu olulisem, kuigi mina ei pruugi niisugusest sõnavarast midagi teada,» lausus ta.

Kui keeleteadlane ülikooli eesti filoloogiat õppima asus, siis ega tal veel kuigi selge polnudki, mida see eriala endast kujutab, kuid eesti keele ja kirjanduse tunnid olid talle eluaeg meeldinud ja lugemus oli suur. Seega tundus valik sobilik olevat.

Kõrgkooli astudes ei teadnud Kasik päris täpselt, kes temast saada võiks, aga tollaste õppejõudude tõttu sai temast just keeleteadlane, sest tema esimesi teadustöid sattusid juhendama Ellen Uuspõld ja Huno Rätsep.

Kasik on kaua aega õppejõuna töötanud. Seejuures on talle meeldinud, et noortega suheldes kujuneb teatav pilt nende huvidest ja võimetest.

Kasik rääkis, et üldiselt on inimesed muutunud ajaga

» üha enam keeleteadlikumaks. Ajalehti lugedes ei saa ta eriti nuriseda sealse keeleteadlikumaks. «Ma vaatan ETV-d ja kuulan Vikerraadiot. Seal ollakse üpris korraliku keeleteadlikumaks. Isegi veebiväljaanded ja portaalid on keelt paremini kasutama hakanud,» ütles ta.

Kasik rääkis, et keeleteadlikumaks arvestamisega on ta pigem ettevaatlik, sest keel ja grammatika muutuvad ajas üsna palju ja kiiresti. Näiteks tuleb tihti juurde võõrkeelest laenatud grammatilisi struktuure. «See, mis on moeasi, ja see, mis jääb, selgub aastakümnete pärast. Keele muutumine on aga paratamatu, see hoiabki keelt elavana. Muutused ei tee keelt halvemaks ega paremaks,» sõnas Kasik.

TÖÖ SOOMES

Keeleteadlane on muuhulgas töötanud neljal erineval ajajärgul Soomes, kokku 12 aastat. Esimene tööperiood oli sügaval nõukogude ajal ehk seitsmekümnendatel aastatel. Sel ajal

puutus Kasik Soomes kokku kultuuriga, millest Nõukogude Eestis elades oli tal vaid ähmane ettekujutus. Näiteks oli Soomes kättesaadav suurem valik maailmakirjandust, mis oli tõlgitud soome keelde, kuid mida nõukogude ajal eesti keelde ei tõlgitud. Samamoodi sai Kasik lugeda

KASIK LEIAB, ET NÕUKOGUDE AJAL OLII ÜLIKOO LIS EESTI KEELE ÕPPIMISE VASTU SUUREM HUVI, SEST TOL AJAL OLII VALIKUID VÄHEM.

Soome enda kirjandust ja kogeda, mismoodi üks sugulasrahvas on saanud vabana areneda ja kuhu nad olid tolleks ajaks jõudnud. Ka eesti pagulaskirjandust, mis Nõukogude Eestis üsna tundmatu oli, sai keeleteadlane Soomes lugeda.

Uuesti sai Kasik üle piiri minna kaheksakümnendatel aastatel, kui meil oli juba käimas laulev revolutsioon. Tol ajal tundsid kõik Soomes väga suurt huvi selle vastu, mis Eestis toimus.

«Oli väga uhke öelda, et mina

olengi sellest Eestist, kus need sündmused toimuvad,» seletas Kasik. Ta oli tol ajal justkui kultuurisaadik, kes käis kogu aeg esinemas ja kõikvõimalikes kohtades rääkimas.

Kasik rääkis, et nõukogude ajal oli ülikoolis eesti keele õppimise vastu suurem huvi. Paljuski

ka sel põhjusel, et tol ajal oli erinevaid valikuid tunduvalt vähem.

«Mulle tundub, et siis oli vajadus eesti kultuuri ja rahvuse järele suurem, sest see, mis väljastpoolt peale suruti, oli vastumeelne. Praegu aga ei ole väljastpoolt tulev vastumeelne. Vastupidi, see on ahvatlev ja huvipakkuv,» rääkis ta.

Praegustel noortel on Kasiku sõnul aga palju võimalusi ja seda mitte ainult Eestis, vaid üle kogu maailma. «Ma ise arvan, et erinevaid erialasid võiks

tasapisi hakata kokku tõmbama, sest Eesti on lõppude lõpuks ikkagi miljoniline rahvas. Me ei suuda ülal pidada kõiki ülikooli ja erialasid – üliõpilasi lihtsalt ei jätku igale poole,» arvas ta.

Kasik meenutas, et omal ajal oli ülikoolis üks ühine eesti keele ja kirjanduse eriala, kuhu aastas võeti vastu 40 noort. Esimesed kolm aastat õppisid kõik üliõpilased koos ja alles kolmandal aas-

tal hakati spetsialiseeruma kas keelele ja kirjandusele, soomeugri keelele või hoopiski rahvaluulele. Keeleteadlane leiab, et tulevast õpetajaametis silmas pidades võiks praegugi bakalaureuseõppes olla vastuvõtt koos eesti keele ja kirjanduse erialaga ning täpsem erialavalik võiks toimuda alles magistritaseme õppes.

Kasik rääkis, et praegusesse õpetajakoolitusse ei jätku inimesi ka liigse jagunemise tõttu. Selleks et minna õpetajakoolituse magistriooppesse, peavad tudengil olema tehtud bakalaureuseõpingud keele ja kirjanduse alal, sest muidu ei saa keele ja kirjanduse õpetajaks õppida.

«Teatud mõttes on see natuke läbi mõtlemata. Õpetajakoolitus on meie eriala kõige olulisem rakenduslik väljund ja selle toimimiseks peab midagi tegema. Ei ole mõtet lihtsalt oodata ja mõelda sellest, kui kahju on, et õpetajaks õppida soovijaid ei lisandu piisavalt,» rääkis ta.

Kasiku sõnul tuleb midagi kiiresti ette võtta. Selleks peame endale selgeks tegema, mida meil täpselt vaja on, sest riik ja rahvas on need, kes peavad ülikooli üleval. «Ei saa olla ka päris sellise suhtumisega, et igaüks teeb, mis tahab. Mis siis meie riigist ja rahvast sel juhul saab?»

HIRMUTAV IDEE

Kasik rääkis, et tema jaoks oli väga hirmutav hiljaaegu välja käidud mõttesähvatus, et gümnaasiumi eesti keele eksamil ei hinnataks kirjandi puhul enam õigekeelt.

«See andis avalikkusele vihje, et õigekiri ja täpne keeleteadlikumaks on tähtsad ainult siis, kui nende eest hinne pannakse,» lausus ta.

REET KASIK USUB, ET ILUKIRJANDUSE LUGEMINE KASVATAB SÕNAVARA.

Keeleteadlane kardab, et kui keegi praegu ütleb, et grammatika pole oluline, siis varsti võib keegi väita, et kogu maailm on ingliskeelne – miks me üldse eesti keelt õpime? Ka TÜ on valinud rahvusvahelistumise suuna ja mitmed magistriooppes peavad juba praegu ingliskeelsed.

«Sellised kõrghariduspoliitika suunad on minu meelest haridusvaenulikud. Siin peab küsima, mille jaoks me ülikooli üleval peame ja rahastame,» sõnas Kasik. Ta seletas, et Eestis on ülikooli eesmärk alati olnud luua rahvuslik haritlaskond Eesti riigi jaoks. «Meil on eestikeelne riik, mis ei saa püsida, kui siin ei ole eestikeelset haritlaskonda,» ütles keeleteadlane.

Kasik saab aru, et ingliskeelse haridusega mõeldakse rahvusvahelise konkurentsi peale, kuid ta seab kahtluse alla selle, kas see peaks olema põhjus, miks ülikooli üleval pidada.

«Emakeelne haridus on see, mis riiki ülal peab ja edasi viib. Kui haridus ei ole emakeelne, siis ei ole meil varsti enam omakeelset haritud põlvkonda, kes haridust edasi kannaks,» usub ta.

Kasik esitas küsimuse sellegi kohta, et kui maailma tippajakirjades avaldatakse tipp-tasemel ingliskeelseid uurimusi ja artikleid, siis mis on Eestil sellega pistmist ja mis kasu Eesti riik sellest saab. Ta usubki, et kui rahvusvahelistumine on suund, kuhu minnakse, siis mõne aja pärast ei ole meil enam eesti haritlaskonda ega eesti rahvast kui sellist ja siis ei ole vaja ka Eesti riiki.

«Võib-olla siis ei ole meie riiki tõesti vaja. Me peame ise otsustama, kuid peame endale ka aru andma, et ülikool ja eestikeelne ülikooliharidus on võtmeküsimus selle kohta, kas Eesti jääb rahvusriigina püsima või mitte,» lausus ta.

Kasik ütles, et tema jaoks on selline suund lühinägelik, kuigi see, et maailmas peavad olema rahvusriigid ja –keeled, pole n-ö loodusseadus. Ta sõnas, et võib-olla kunagi on tõesti olemas niisugune maailm, kus ei ole enam riigi- ja rahvuspiire. Samas pole ta kindel, kas sellisel juhul on inglise keel just see keel, mida kõneldakse. Võidakse hoopiski rääkida näiteks hiina või araabia keelt.

KASIK ON NAUTINUD ÕPPEJÕUKS OLEMIST JA NOORTEGA SUHTLEMIST.

Kas rahvusülikool on ka roheline ülikool?

ALMA MATER

Ülikool näitab organisatsiooni toimimises eeskuju uuendusmeelsuse, arenguvalmiduse ja vastutustundlikkusega. Ülikool annab eeskuju keskkonnateadliku käitumisega, parandades hoonete energiatõhusust ja rakendades keskkonnasäästlike ühenduste parimat praktikat.

VIRGO SIIL

virgo.siil@ut.ee

Nii väidab ülikool end käituvat 2015.–2020. aasta arengukavas. Samuti on dokumendis mainitud, et ülikool osaleb Eestis keskkonnahoiu tasakaalustatud arengule suunatud poliitikat kujundades ja ellu viies. Samuti anname teada, et TÜ-l on Tartus tähtis roll: püüame luua innustavat ning säästvat elukeskkonda.

Kõlavatest sihtidest hoolimata ei saa väita, et Tartu ülikool seostuks rohelise ülikooli kuvandiga. Seda sõnapaari otsingumootoris tippides saame vasteks ühe teise ülikooli Tartu, mis on niisuguse algatuse käivitanud juba 2008. aastal.

TÜ-l oli kunagi ka keskkonnasäästule keskendunud juht, kuid enam meil säärast keskkondlikku tegevust juhtivat asutust pole. «Selline asutus oli viisteist aastat tagasi, kuid võibolla puudus siis veel töötajaskonnas tahtmine sellega kaasa tulla,» ütles keskkonnakaitse lektor Age Poom. Tema sõnul ei piisa üldsõnalistest sihtidest või isegi mitte erialase nõuandja

palkamisest. «Ülikool peab seda ise tahtma, st võtma lähteülesandeks selle, milleni me tahame välja jõuda,» rääkis ta.

On mitmeid võimalusi ja tasandeid, kuidas keskkonnasäästlikult käituda: ühed vajavad suuremaid investeeringuid ning võtavad kauem aega, teised kulutavad vähem rahalisi vahendeid ning on pea kohe tehtavad.

KESKKONNAKAITSE TASANDID

Näiteks vähem paberit kulutada saab igaüks – võimalus, mida pakub ühe säästuvahendina ka TÜ üliõpilasesindus (TÜÜE).

«Üks minu esimesi otsuseid ülikoolis oli lõpetada arvete paberil menetlemine. Aasta algusest on see töö digitaalne ja tagasisidet jälgides tundub, et muudatus ei olnudki väga raske, küsimus on pigem tahtes. Paberi ja printimise vähendamisega tegeleme edasi,» sõnas kantsler Meelis Luht.

Prügi sortida oleks samuti võrdlemisi lihtne, kuid seda ei saa teha, kui selleks puudub koht. «Tudengid küsivad alati, miks me ei saa teha kõige iseennest mõistetavat asja – prügi sortida,» sõnas Age Poom ning

kirjeldas, kuidas pärast loodusemuuseumi renoveerimist polnud võimalik pakendeid ja kilekuhjasid eraldi panna.

Olukorda saaks parandada siis, kui jäätmekäitlejalt nõutaks vastavaid sortimiskaste ning nõude saab kirjutada riigihankesse. Sama lugu on laborijäätmetega. «Laboriprügi tekib TÜ-s suurtes kogustes. Tuleks töötada välja viis, kuidas seda ohutult sortimisse ja taaskasutusse suunata,» ütles Tartu ülikooli looduskaitseringi liige Laura Tammiste.

JÄÄTMETE ERISORTIMINE

Kantsler Meelis Luht rääkis, et on arutatud jäätmete erisortimist. «Kui lasta eri jäätmed, näiteks plast-, bio- või muud jäätmed koguda erinevatesse konteineritesse, teeb see teenuse oluliselt kallimaks,» ütles ta.

Kantsler lisas, et kui vaadata, kuidas meil konteinereid kasutatakse, siis võib väita, et ei ülikool ega ka Eesti laiemalt pole valmis sellist vastutust võtma. «Praegu pannakse kogu prügi ja jäätmed ükskõik kuhu – peamine, et sellest lahti saaks,» lisas Luht.

Tartu ülikooli looduskaitse-

KESKKONNASÄÄSTU ÜKS ESIMESI SAMME ON PRÜGI SORTIIRIMINE.

ring pakub veel mõned lihtsamad näited: uusi seadmeid (nt veekeetjaid) soetades tuleks eelistada energiasäästlikke mudeleid. Samuti on vaja tösta tudengite ja TÜ töötajate üldist keskkonnateadlikkust ja rõhutada looduskaitse olulisust: korraldada näiteks koolitusi töötajatele või alustada nn

ruumide loomist.

Mõned rohelised tibusammud on küll tehtud: ülikooli hoonetesse on näiteks paigaldatud tavapärasest kõrgema sambaga kraanid, nii et inimesed saaksid veepudeleid kraanist täita ega ostaks poest pudelivett. Sel moel väheneb loodetavasti tarbitava pakendi hulk. Samuti

tele, mis muutuvad energiatõhususe suhtes aina rangemaks. Üliõpilasesindus usub, et olemasolevate hoonete energiatarbimine tasub üle vaadata ning otsida võimalusi selle vähendamiseks, sest see on investeering, mis võiks kaugemas tulevikus kasu tuua.

UUSHOONETE ENERGIATÕHUSUS

«Uusehitused ongi energiatõhusamad ja säästlikumad. Tihti peetakse rohelise all silmas väikest nurgakest, aga vaatama peaks tervikpilti. Näiteks sedagi, kas töötajate ja tudengite ülisuur huvi kesklinna parkimiskohtade järele on roheline või mitte. Iga uus, sh ka roheline tegevus tähendab lisakulu ja -koormust keskkonnale, olgu see ehitus või sisseseade,» leidis Meelis Luht. Tema sõnul jälgib ülikooli >>

KAS TÖÖTAJATE JA TUDENGITE ÜLISUUR HUVI KESKLINNA PARKIMISKOHTADE JÄRELE ON ROHELINE VÕI MITTE?

rohekampaaniaga (loodus- ja keskkonnateemalised filmiõhtud, loengud, seminarid) või avada kasvõi samateemaline õppeaine tudengitele. TÜÜE püüab teadlikkuse tõstmiseks korraldada tudengitega «Teeme ära!» raames ühise ettevõtmise ning hakata toetama ka hubaste ja keskkonnasõbralike tudengi-

saame mõnes kohas paberpakendi eraldi sortida. Üliõpilasesindus on koostöös teiste kõrgkoolidega loonud ülikooli hoonetesse taarapunktid.

Kuidas on aga suuremate objektide ja strateegilisema tegevusega? Ilmselgelt vastavad uuemad hooned väljastpoolt ülikooli kehtestatud ehitusnõue-

ÜKSIKUID SÄÄSTUSAMME ON ÜLIKOOIS TEHTUD.

» kinnisvaraarendus järjepidevalt säästlikku suunda.

«Kõikide uute hoonete puhul tuleb alates järgmisest aastast lähtuda nullilähedasest energia- vajadusest. Samuti jätkame vanade majade renoveerimist ja säästlikumaks muutmist. Ühtaegu aga pörkame ajalooliste hoonete juures kokku muinsuskaitse nõuetega, mis ei luba näiteks aknaid vahetada, ja nii see jääne tuul meie akendest sisse puhubki,» ütles Luht.

Age Poomi sõnul peaks keskkonnasäästlikkus olema osa strateegilisest arengust. «Kui me teeme kehakultuurihooone laiendusprojekti, siis otsusta-

KESKKONNASÄÄSTLIKKUS PEAKS OLEMA OSA STRATEEGILISEST ARENGUST.

me, mida sinna sisse kirjutame, mis on alusnõuded ja kuidas lahendada näiteks üliõpilaste liikumise hoonete vahel,» rääkis ta.

KOOSTÖÖ TARTU LINNAGA

Viimati mainitu võiks toimuda linnavalitsusega koostöös, kuid praegu puudub linnavalitsusel partner, kelle poole pöörduda.

«Meie ülikoolilinnakute projekt keskendubki väga paljus ühiskondlikule või keskkonnalasele jätkusuutlikkusele. Neil aladel peaks ülikoolis olema vastav partner, kes peab need otsused vastu võtma, aruteludes osalema või ülikooliülese tegevusi suunama. Tartu ülikoolis puudub praegu selline asutus,» ütles Age Poom.

Kantsler leidis, et pigem algab keskkonnasäästlik tegevus igast ülikoolis töötavast ja õppivast

inimesest, kes kustutab enda järel tuled, ei kasuta tarbetult paberit, säästab vett jne. «Me võime küll palgata ühe [koordineeriva – toim.] inimese ja anda talle ka sellekohased ülesanded, kuid vaevalt suudab ta ligi kümne tuhande inimese järel käia ja nende suhtumist, hoiakuid ning käitumist muuta – säästlikkus peab algama meist endist – iga päev ja igal pool,» rääkis ta.

Artikli alguses sai mainitud mõju ja kuvandit. Kui asjakohased sammud on tehtud, kuidas siis seda välja öelda? Age Poomi sõnul on olemas mitmed standardid ja roheliste ülikoolide võrgustikud, mida järgida ja

kellest eeskuju võtta. See võiks jõuda näitajate ja avalikkusele suunatud keskkonnaaruandluse ni välja. «Saaksime luua ülikooli kodulehele sellise reaalajas toimiva näidiku või andmestiku, mis näitab, kui palju tuult me püüdsime või kui palju tootsime päikesepaneelidega elektrit,» pakkus ühe mõttena keskkonnakaitse lektor Age Poom.

TEGEVUSE KOMMUNIKEERIMINE

Ülikool saab näidata, milline oli meie aastane keskkonnasäästlik tegevus: strateegiline tasand, eesmärgid, mida saavutasime või ei saavutanud; mis raskustega olime silmitsi ja kuidas neist lõpuks välja tulime. Kui rahvus-ülikool loob endale keskkonnasõbraliku kuvandi, mõjutab ta sellega ka üldist kultuuri ja hoiakuid, on silmapaistvam ning toetab põhjamaiseid väärtuseid.

Koolitöö Vikipeediasse, mitte sahtlisse

INTERVJUU

Mullu kevadel algas projekt, mille eesmärk on jõuda eestikeelses Vikipeedias miljoni artiklini. Üks üsna loogiline võimalus seda sihti saavutada on kasutada teadlaste ja üliõpilaste abi, räägib keeleteadlane Sirli Zupping, kes veab ka Miljon+ ettevõtmist.

VIRGO SIIL
virgo.siil@ut.ee

Praegu on olemas 169 000 eestikeelset artiklit. Kui palju on neid projekti algusega võrreldes lisandunud?

Alustasime oma ettevõtmisega 2017. aasta 14. märtsil. Kuulutasime projekti välja, hoo sissesaamine võttis veidi aega.

Kui ma õigesti mäletan, siis algul oli 150 000 artiklit. Väga palju artikleid pole aasta jooksul lisandunud, aga samas võtsimegi projekti esimesel aastal hoopis eesmärgi kõnetada erialaseid sihtrühmi ja eriala tunnustatud esindajaid. Meie edu võibki hinnata näiteks selle järgi, et advokaadid ja notarid panid projektile oma öla alla. Rääkisime neile sellest, et erialavald-

konna mõisted ja isikud võiksid olla Vikipeedias kajastatud. Kui ülikoolis koostavad õppejõud õppematerjale ja tudengid kirjutavad referaate, raporteid ja ülevaateid ning analüüsivad kohutulehendeid, siis nad puutuvad väga palju kokku oma valdkonna oskussõnavaraga.

Kuna õigusteadlaste jaoks on keel põhiline tööriist – sõnumi selgus ja terminite täpsus on

» seal hästi oluline –, siis nägime kokkupuutepunkti Vikipeedia arendamise projektiga ja pakusime neile koostöövõimalust. Õiguse oskussõnavara seisab lahtikirjutatult nende enda sahtlites või failides, kuid sellest ei ole eriti abi teistele inimestele, ühiskonnale ega ka õppuritele, sh advokaadiks ja juristiks õppijatele.

Õigusteadlased korjasid selle mõtte üles ja niimoodi saime õigusteaduskonna ärksamate inimeste Peep Pruksi ja Merike Ristikivi eestvedamisel ka Eesti advokatuuri ja notarite koja toe korraldamaks artiklikonkurssi.

Alates käesoleva aasta 12. veebruarist korraldatakse neli konkurssi, mille eesmärk on täiendada Vikipeedias õigusteaduse mõistevara.

Kas teised valdkonnad ja institutid panustavad ka?

Päris alguses, enne õigusteaduskonna poole pöördumist, alustasime koostööd majandusteaduskonna ja Swedbankiga. Swedbanki esindajad nägid kohe projekti mõttekust. Kui muidu jääb keele arendamine, keele tähtsus jms väljaspool eesti keele instituuti justkui kuidagi kaugeks, siis võib-olla ongi Vikipeedia see, mille kaudu inimesed saavad üldiselt üsna kiiresti aru, miks on oluline tekste internetis jagada.

Tegelikult ei olegi see ainult tekstide jagamine. Vikipeedia kui avatud võrguentsüklopeedia on oluline infokandja, mille kvaliteetsesse sisuloomesse võiks panustada kõigi erialade asjatundjad.

Iga uus artikkel on oluline panus eesti keele tulevikku – Vikipeediasse talletatud oskus-

sõnavara ja üldinfo on hästi leitavad nii tavakasutajate kui ka keeletehnoloogiliste vahendite jaoks. Entsüklopeedia on ja jääb infoallikaks, kust saab kiiresti vastuseid: mis on mis ja kes on kes.

Miljon+ viitab natuke kvantiteedile ja mahule. Kas hüpe on toimunud ka sisus? Artikleid on küll lisandunud, kuid kas nende sisu on paranenud, kui oma valdkonna erialainimesed on kirjutamisse kaasatud?

Kvaliteeti on muidugi väga raske mõõta, sest keegi ei seira seda niimoodi. Kui ma projekti ette valmistades rääkisin vikipedistidega, jäi minu jaoks kõlama pigem sõnum, et eestikeelne Vikipeedia on küll suhteliselt väike, kuid artiklite tase on küllalt hea.

Väga raske on mõõta seda, kas kvaliteet on paranenud – samas tahaksin seda küll uskuda. Mõõta saaks ehk eestikeelses Vikipeedias toimetamist ootavate artiklite hulka.

Need on artiklid, mis vajavad ka sisulist või keelelist toimetamist. Praegu on selliseid artikleid 11 640 – see arv ei pruugi olla väga täpne.

Tegemist on artiklitega, millele administraatorid või teised kasutajad on pannud juurde märkuse, et tekst vajab toimetamist või tasub selles midagi üle

IGA UUS ARTIKKEL ON OLULINE PANUS EESTI KEELE TULEVIKKU.

vaadata või uuendada andmeid. Meil ongi võimalik mõõta (keele)toimetamist ootavate artiklite hulga vähenemist.

VIKIPEDIASSE ARTIKLITE LOOMINE AITAB ARENDADA EESTI KEELT JA MÕISTELOOMET.

Teil on ka toimetamise kaupaania tulekul?

Meil on praegu käimas keeleteoimetamistalgud, need kestavad kuni 14. märtsini. On

liitunud juba märkimisväärne hulk osalejaid, kes on valinud endale artiklid, mille keelt nad toimetavad. Tartu Hansa Rotary klubi ettevõtlikud naised on

parimatele välja pannud ka rahalised auhinnad.

Peaaahhind on tuhat eurot kõige paremale keeleteoimetajale, teine tuhat jagatakse välja teiste heade keeleteoimetajate vahel.

Kas seda keeleteoimetamist võiksid teha ainult toimetajad?

Keeleteoimetamist võivad teha kõik, kes tahavad ennast keeleteoimetajana proovile panna. Kutsume osalema ka tudengeid, näiteks eesti filoloogia üliõpi-

lasi – või miks mitte ka mingi teise valdkonna keeletundlikke tudengeid.

Kindlasti on keeleteoimetajate hulgas Vikipeedia kaasautoreid ja pikema kirjutamiskogemusega kaasautoreid. Lisaks on Eesti keeleteoimetajate liit lubanud teha Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva kingituseks selle, et nad keeleteoimetavad tuhat vikiartiklit.

Sel juhul on nad eriti innukad,

sest toimetajad on minu teada tööga üle koormatud.

Arvan, et kõige raskem ongi see, et me kõik tahame tegelikult tööpäeva lõpus teha midagi muud, nii et saaksime jälle järgmisel päeval täie süvenemisega erialast tööd teha.

Need keeleteoimetajad, kes on tõesti tööga üle koormatud, seavadki ilmselt oma eelistused paika ega võta ülemäärast vabatahtlikku tööd.

Aga siin on võimalus noortele »

» keeleteimetajatele, kes otsivad praktika võimalust ja soovivad täiendada oma portfooliot.

Kuna praegu on juttu olnud majandusteaduskonnast ja õigusteaduskonnast, siis ongi loogiline kaasata filoloogid, tõlkijad, muidu keelehuvilised. Kas või juba sel moel, et loimida lausa õppesse ülesanne toimetada teatud hulk Vikipeedia artikleid. Kas midagi sellist on ka tehtud?

Eesti ja üldkeeleteaduse instituudis on küll õppetöösse loimitud Vikipeedia artikli toimetamise ülesannet ja mu meelest on see üliõpilastele ka meeldinud.

Peale selle on kõigis valdkondades mingi õppeaine, kus tudengid kirjutavad vikiartikleid. Peaksimegi ülikooli sees rohkem teadvustama, et Vikipeedia artiklit on võimalik oma õppetöösse loimida.

Miljon+ projektis on toetav töörühm, kes aitab Vikipeedia artikli ülesannet õppetööga siduda. Need õppejõud, kes on küsinud meilt tuge ja kaasajutamist, on kõik abi saanud ja mulle tundub, et siiani on nad üsnagi rahul olnud.

Kauaaegsed kirjutajad on olnud loodus- ja täppisteaduste (LT) valdkonna tudengid, kes kirjutavad vikiartikleid väljendusõpetuse aines.

Seda on tehtud vist juba kaheksa aastat. 2017. aasta oktoobri seisuga olid Tartu ülikooli loodus- ja täppisteaduste tudengid kirjutanud kokku ligi 2000 vikiartiklit.

Kui vaadata klõpsude arvu Vikipeedia statistikas, siis neid artikleid on vaadatud rohkem kui 3,7 miljonit korda. Nii on

meie tudengid loonud väärt õppematerjali, millest saab kasu kogu ühiskond.

Kas see võiks olla üks vastus murele, kuidas keelt ning oskussõnavara hoida ja uuendada?

Kindlasti on Vikipeedia üks kanal, mille kaudu omakeelset mõistevara levitada. Paljude valdkondade teadustekste

EESTIKEELSE ADARTIKLITE LÜHIKOKKUVÕTTED VIKIPEEDIAS TEENIKSID EESMÄRKI ARENDADA OSKUSKEELT.

avaldatakse pigem inglise keeles, sest arusaadavalt on oluline oma teadustulemusi maailmaga jagada.

Seevastu eestikeelsed lühikokkuvõtted Vikipeedias teeniksid aga eesmärki arendada oskuskeelt. Tõstaksin siinkohal taas esile LT tudengite tööd oma valdkonna oskuskeelele, mida nad on aastate jooksul teinud, luues eestikeelseid vikiartikleid näiteks geenitehnoloogia, keemia, füüsika, materjaliteaduse, geograafia ja teistel erialadel.

Teised valdkonnad võiksid sel juhul sama usinad olla.

Võiks küll, kuid siin on ka üks väike ohumärk: ei saa minna seda teed, et võimalikult paljudes ainetes koostatakse Vikipeedia artikleid. Kui tudeng peab ühe semestri jooksul vikiartikleid kirjutama näiteks viies aines, siis tekib ülekuullus.

Tuleb hoida seda head tunnet, mille Vikipeedia artikli kirjutamisest saame. Nagu ütles hiljutises «Pealtnägijas» eestikeelse Vikipeedia esimene kaasautor prantslasest estofiil Antoine Chalvin: tema sattus

Vikipeediasse ja nägi seal huvitavaid märkusi selle kohta, et kõik võivad kirjutada.

Nii ta hakkaski kirjutama ja see tegevus justkui haaras ta endasse. Minagi olen selle tunde kätte saanud, kui ma kirjutatan või täiendan vikiartikleid. Mind paelub just koostöö kirjutamine, mida Vikipeedia pakub. Hästi huvitav on kirjutada ja jälgida, kui minu koostatud hakkavad

hiljem teised täiendama. Kujuneb väga huvitav ühisloome ja sellega kaasnevat koostööoskuse vormi võiks õppetöös pakkuda.

Mis vahe on akadeemilisel tekstil ja Vikipeedia tekstil?

Vikiartikkel kui entsüklopeediline tekst on pigem määratlev ja neutraalne. Akadeemilises tekstis, eriti kui on tegemist esseega, lisandub autori oma arvamus.

Suurim vahe nende žanrite vahel on see, et entsüklopeedia artikkel on pigem selgitav, määratlev ja erapooletu, kuid akadeemiline tekst võib olenevalt töö liigist olla pigem autori seisukohti esitav.

Samas on neil žanritel ka ühiseid. Esiteks, kõigilt teistelt pärinevad mõtted peavad olema viidatud ning teistelt pärit mõtted ja andmed peavad olema refereerivalt edastatud, mitte otse üks ühele maha kirjutatud. Kolmandaks, mõlemalt tekstilt eeldatakse sisutihedust ja täpsust. Arvan, et vikiartikleid koostades on kahtlemata võimalik arendada (akadeemiliste) tekstide kirjutamisoskust.

Keda võiks tiivustada ettevõtlusõpe?

Sellest, et energijook andvat tiivad, on kuulnud ilmselt kõik, kuid samasugune tiivustav mõju on ka näiteks ettevõtlikkusel. Kofeiini, tauriini, vitamiinide, suhkru ja muu kraami asemel sisaldub ettevõtlikkuses tubli annus tegutsemistahet, loominguilisust, uuendusmeelsust, riskivalmidust, sekka kohusetundlikkust ja sihikindlust. Koos asjakohaste teadmiste ja oskustega aitavad need isikuomadused muuta mõtted tegudeks. Soodsa pärituule korral võib ettevõtlikkus viia ettevõtluseni.

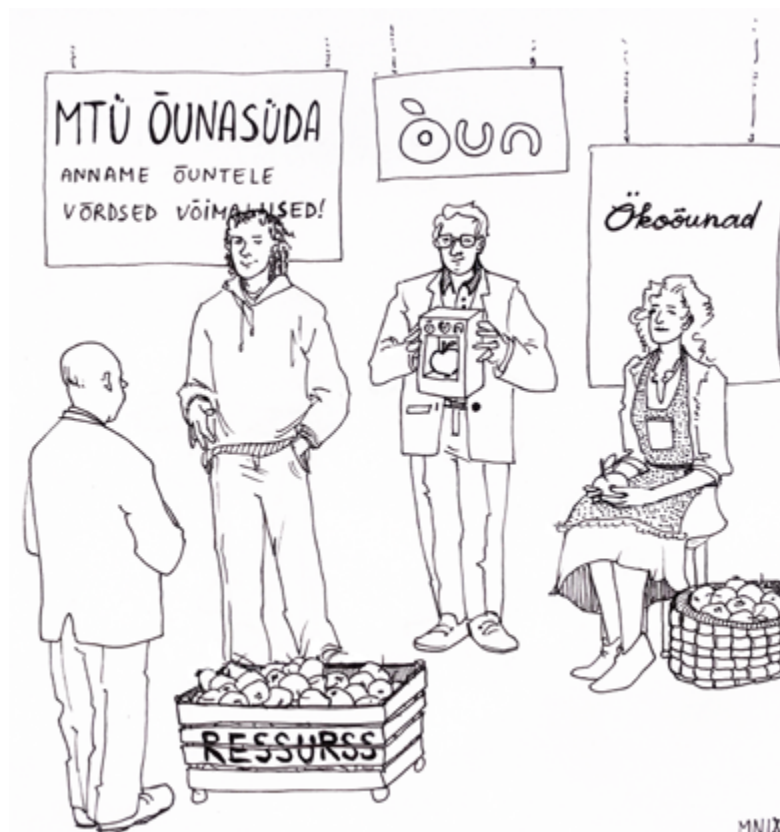
Kuigi mõistet *ettevõtlus* võib käsitleda kitsalt majandustegevusena – mis seisneb ettevõtete loomises ja ettevõtluskeskkonna arendamises –, on selle tähendusväli aja jooksul avardunud: ettevõtlus on ettevõtliku käitumisviisi rakendamine sotsiaal-majanduslikus, sh kultuuri- ja hariduskontekstis. Sedasi on ettevõtluse kese seatud üldistele, mitte kitsalt äriilistele teadmistele, oskustele ja hoiakutele.

Ettevõtluse mõiste tuules on arenenud ka ettevõtlusõpe (ingl *entrepreneurship education*).

Ettevõtlusõpe (ingl *entrepreneurship education*) on ettevõtlikkust arendav ja ettevõtluseks ettevalmistav õpe, mis käsitleb komplekselt ettevõtte loomise ja selle arendamise protsessi (definiitsiooni allikas: ettevõtlusõppe programmi «Edu ja tegu» terminite töörühm).

Ettevõtlusõppe programmi «Edu ja tegu» oskussõnade töörühma määratluse kohaselt on ettevõtlusõpe «ettevõtlikkust arendav ja ettevõtluseks ettevalmistav õpe, mis käsitleb komplekselt ettevõtte loomise ja selle arendamise protsessi». Lähedes sellise määratluse kahtesisest rõhuasetusest, võiks peale oskussõna ettevõtlusõpe võtta kasutusele ka termini *ettevõtlikkusõpe*, kuid selline mõttekäik on Tartu ülikooli senist praktikat arvestades ehk liiga lennukas, sest ettevõtlusõpe hõlmabki juba ettevõtlikkusõpet. Seega vastuseks pealkirjas sõnastatud küsimusele võiks ettevõtlusõpe tiivustada kõiki, mitte vaid majandusteaduskonna tudengeid.

Vaata ja täienda Vikipeedia artiklit «Ettevõtlusõpe». Kõigi mõistete loendi leiad lehel Vikipeedia: Tartu ülikooli keelenurk (et.wikipedia.org/wiki/Vikipeedia: Tartu_ülikooli_keelenurk). ●

Teaduspõhine mobiilimäng aitab lastel võidelda vähiga

ETTEVÕTLUS

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Mitmetest Tartu ülikooli tudengitest ja vilistlastest koosneva ettevõtte peamine idee on parandada krooniliste haigustega laste elukvaliteeti, keskendudes nende vaimsele tervisele.

Idee autor Kadri Haljas rääkis, et kui laps on haige, siis ei pruugi ta saada arstidega väga palju üks ühele aega, sest meedikud on teadupärast ülekoormatud. See tähendab, et tihtipeale jõutakse arutada vaid haiguse ja selle sümptomitega seonduvat, kuid vaimne heaolu kipub jääma tagaplaanile.

Kõnesoleva mängu abil saavad meditsiinitöötajad laste vaimset seisundit jälgida ja psühholoogiline abi jõuab rohkemate lasteni.

«Tahame haigetes lastes esile kutsuda suuremat võitlusvaimu ja seda, et nad suudaksid haigusega paremini toime tulla,» rääkis Haljas mängu peamisest eesmärgist. Mobiilimäng on välja töötatud koolilastele vanuses 7–14 aastat.

Triumpf Gamificationi meeskonnaliige Kertu Tombak rääkis, et ühtpidi on see küll mäng, aga teisalt aitab see lastel enda diagnoosiga paremini kohaneda

Triumpf Gamification on rollimängul põhinev rakendus, mis aitab lastel võidelda krooniliste haigustega mängukeskkonna abil. Esimene sihtrühm on vähihaiged lapsed.

ja vaimsele toime tulla.

Mängu tegevus toimub virtuaalses linnakeskkonnas, kus mängija peamine ülesanne on arendada oma tegelaskuju võitluses haigusekoletisega.

Tegelaskuju kutsutakse superkangelaseks, kelle arendamine seob pärismaailma mängumaailmaga, andes mängijale võimaluse koguda punkte nii raviga seotud tegevuste kui ka mängusiseste ülesannete täitmise eest.

Mängu alguses ja selle vältel toimub mängija psühholoogiliste andmete alusel profileerimine ja psühholoogiliste andmete kogumine, mille põhjal saab iga laps isiklikku tuge.

Rakendus hõlbustab vanemate ja meditsiinipersonali jaoks lapse tervise jälgimist.

TOETAJA KASS

Tombak seletas, et mängus käib superkangelasega alati kaasas kass, kes on tema toetaja ja kes muuhulgas küsib erinevaid küsimusi. Mängus ei ole laps üksinda, vaid saab peale kassi suhelda ka haiglakaaslastega.

Meeskonnaliige Riin Tark seletas, et kass on see, kes uurib lapse käest, kuidas ta end tunneb. «Kuigi see sõber on interaktiivne, on ikkagi oluline, et keegi tunneks muret, kuidas läheb,» lausus ta.

FOTO: ERAKOOGU

Mängu saab laps mängida ka haiglas, kui ta läheb mõnele protseduurile. Näiteks, kui laps läheb kiiritust saama, siis tegelane mängus teeb sama. See ülesanne on kaitstud salasõnaga, mille patsient saab arstilt.

Punktisüsteem on loodud selleks, et lapsi innustada.

«Ravi on laste jaoks keeruline, sest protseduurid võivad olla valulikud ja ravi võib enesetunnet halvendada. Sellele kõigele on vaimsele väga raske vastu minna, mäng võiks pakkuda selleks lisamotivatsiooni,» sõnas Tark.

Mäng annab olulist teavet ka tohtritele, kes lapsega suhtlevad. Arstil on eraldi võrguvaade, kus laste vastused kuvatakse ja kust näeb näiteks ülevaadet sellest, milline meeleolu ühel või teisel lapsel parasjagu on. Kui paistab,

TRIUMF GAMIFICATIONI IDEE ON AJUJAHKI KONKURSIL PARIMA 30 SEAS.

et keegi vajab rohkem tuge, siis saab meedik lapse psühholoogi juurde suunata.

Mängu avades tuleb iga kord vastata küsimusele, kuidas laps end täna tunneb. Kui muidu on

MÄNG ANNAB AIMU LAPSE EMOTSIONAALSEST SEISUNDIST JA SELLEST, KUIDAS TEMA MEELEOLU HAIGUSE KÄIGUS MUUTUNUD ON.

patsient alati valinud naerunäo – mis tähendab, et kõik on hästi –, kuid järsku valib nutunäo ja seda tükk aega järjest, siis annab see arstidele sõnumi, et lapse meeleolu on muutunud.

Tark rääkis, et kui lapse emotsionaalne seisund on varem olnud hea, kuid ühel hetkel hakkab ta vastama eespool toodud küsimusele teistmoodi, siis algoritmi abil küsib kass temalt

lisaküsimusi, näiteks seda, kas laps muretses liiga palju või kas ta saab ikka korralikult magada. Tark ütles, et mäng jagab lapsele ka soovitusi, mida katsetada, kui tal näiteks õhtul und

ei tule, sest laps muretses liiga palju. Kui aga selgub, et soovitus ei aita, siis saadakse sellest rakenduse abil teada ja see jõuab psühholoogini, kes saab siis nende küsimustega lähemalt tegeleda.

Idee autor Kadri Haljas rääkis, et vastuste järgi, mida lapsed valivad, saavad ka arstid sõnumi selle kohta, kas lapsega peaks rohkem tegelema. Ta seletas, et

kui psühholoog peabki sekku-ma, siis on tal juba kohe olemas palju teavet ja seega on sekku-mist lihtsam kavandada.

«Teave, mis mängu kaudu tuleb, on tohutu väärtusega,» sõnas Haljas.

Kui laps on rõõmus, siis nii paljudele lisaküsimustele mängu käigus vastata ei tule. Siiski on teatav väikseim arv küsimusi, mille vastuseid tahetakse iga päev teada.

LAPSED PROOVISID

Ettevõtte on ühendust võtnud Eesti vähihaigete laste vanemate liiduga ja sarnase ühendusega Soomest (Kympin Lapset) ning nende abil leidnud vanemaid, kes on jaganud oma pere kogemusi. Laste ja nende lähedaste kogemused on väga

» tähtsal kohal, selleks et mäng oleks praktiline ja kataks neid valdkondi, mida pered näevad suuremate raskustena.

Haljas rääkis, et meditsiini-töötajad on mängu väga soojalt vastu võtnud, eriti Soomes, kus juba oodatakse, et haiglad saaksid mängu päriselt kasutada.

Esimesed lapsed, kes on vähi-ravi läbi teinud või on parajasti ravi saamas, on juba saanudki mängu proovida ja nüüd kogutakse kokku laste tagasiside, selleks et mäng veelgi lapsesõbralikumaks ja lihtsamaks muuta.

Triumpf Gamification meeskonnaliige Riin Tark rääkis, et mõni ravi või ravi osa mõjutab näiteks sedagi, milline mängu liikumise kiirus on lapsele sobiv ja jõukohane.

Seetõttu ongi oluline katseaeg, mille ajal on säärased aspektid välja tulnud.

«Oluline on teha seda mängu lastega koos, sest kui teha enda äranägemise järgi ja laste käest ei küsita, siis hiljem võib olla suur üllatus, et mäng ei sobigi,» ütles Tark.

Noored ettevõtjad mainisid, et tagasiside mängule on senini olnud väga hea. Lastele meeldib mäng eriti just väljanägemise ja jutustusliku poole pealt, need on ühe mängu juures väga olulised osised.

MÄNG ON MITMES KEELES

Praegu on mäng nii eesti, inglise kui ka soome keeles. Kui aga huvi ilmutavad teisedki riigid, siis tuleb mäng nendesse keeltesse tõlkida.

Seda, et lapsed saavad mängu mängida oma emakeeles, peavad noored ettevõtjad suureks väärtuseks, sest see teeb mängu

FOTO: ERAKOJU

MÄNG ON NII EESTI, INGLISE KUI KA SOOME KEELES SAADAVAL.

lihtsamini arusaadavaks.

Triumpf Gamification'i liikmed tahavad sel kevadel mängu valmis saada, nii et oleks võimalik alustada kliiniliste katsetega hindamiseks mängu mõju.

Selleks ajaks peab mäng täiesti valmis olema. Tegelikult on see juba praegu sellises järgus, et on olemas töötav lahendus.

Järgmisena on ettevõttel kavas arendada see mäng välja ka

lastele, kes põevad diabeeti.

Triumpf Gamification on Ajujahi võistlusel 30 parima seas.

Meeskonnaliikmed rääkisid, et võistlus on aidanud neil meeskonnavaimu kasvatada, sest palju tuleb koos olla ja pingsalt ettevõtte tuleviku peale mõelda.

Peale selle on nad võistluse raames tutvunud mitmete inimestega, kellelt nad on saanud palju tegutsemisindu. UT

Tudengid saavad näha ja kogeda kohtu tööd

ALMA MATER

Kui ma omal ajal gümnaasiumi lõpetasin ja oli aeg ülikooli astuda, oli mul kaks valikut, mille vahel kaalusin. Üks oli õigusteaduskond, kuhu sain küll sisse, kuid ei läinud sellele erialale õppima. Nüüd avanes mul aga võimalus lähemalt näha, milline oleks võinud mu elu olla siis, kui oleksin teinud teistsuguse valiku.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Tartu kohtud (nii maa-, haldus- kui ka ringkonnakohus) võtavad hea meelega enda juurde praktikale Tartu ülikooli tudengeid. Minul oligi ühel veebruarikuu päeval võimalus lähemalt tutvuda ringkonnakohtu praktikant Liisi tööga, kes õpib bakalaureuseastmes.

Kui ma hommikul enne kella üheksat oma sammud kohtumaja poole sean, siis on mul kuidagi imelik tunne. Oma peas mõtlen, et möödujad, kes näevad mind uksest sisse astumas, arvavad kindlasti, et tegu on mõne kurjategijaga, kellele koidab viimne vabaduse päev. Tobe, ma tean, sest vaevalt möödujad üldse tähele panevad, kui keegi majja astub. Veel vähem viitsivad nad midagi mõelda. Kohtumaja näeb minu meelest nii peen välja, et see tekitab paratamatult aukartust.

Kohale jõudes algab kohtuprotsess, mida saan vaatama minna. Olen päris elevel, sest

kahjuks või õnneks puuduvad mul kohtuga kogemused.

Minu ettekujutus kohtutööst pärineb filmidest ja ajakirjandusest. Viimasel ajal on meediasse jõudnud mitu kohtuprotsessi, mis on avalikkuse tähelepanu köitnud, näiteks Edgar Savisaare või Kaur Kenderi juhtumid, ja eks nende raames on õigussüsteemist ja sellega seonduvast lähemalt räägitud.

VAIKNE KOHTUSAAL

Enne istungi algust on kohtusaalis haudvaikus ja tundub, et isegi tasane hingamine segab seda pingelist vaikust. Koridorist kostub kantsaklõbinat, mis kõlab nii valjult, nagu kõnniksin ise. Kohtualune istub vaikselt istungi algust oodates ja oma jalgu põrnitsetes. Ruumi astunud võõrastest ei tee ta väljagi.

Ühel hetkel kargab krapsakas kohtusekretär püsti ja teatab kohtuniku saabumisest – see tähendab, et kõik saalis olivad peavad püsti tõusma. Kohtunik kõnnib oma lauani ja palub kohtuniku saabusel – see tähendab, et kõik saalis olivad peavad püsti tõusma. Kohtunik kõnnib oma lauani ja palub kõigil istuda. Tekib tunne, nagu oleksin jälle koolis ja algaks mõni koolitund.

Huvitav, mis siis saaks, kui keegi ei tõuseks püsti? Kust niisugune tava üldse tulnud? Aga riskima ma ei hakka, sest olen ikkagi viisakas inimene ja kohtus olles on juba niigi veidike aukartust äratav tunne.

Hiljem kirjutan kõikvõim-sasse googlisse küsimuse, miks peab kohtus püsti tõusma, aga otsust vastust ma ei saa. Tsiviilkohtumenetluse seadustikus on alapeatükk «Kohtuistungikord», mille esimene punkt ütlebki, et kui kohus istungisaali siseneb ja sealt lahkub, tõusevad saalisviibijad püsti.

Kohtunik jätab mulle igati meeldiva mulje: ta tõesti tahabki teada, miks süüalune nii tegi, nagu ta tegi. Mina kui ajakirjandust õppinud inimene suudan kohe ka oma eriala vaatenurgast protsessi jälgida. Taipam, et kohtunik oleks üliheha hea intervjuuerija. Ajakirjandustudengitele õpetatakse koolis, kuidas allika vastusest ära tabada need kohad, mis tunduvad kahtlased või kuhu jääb mingisugune teabelünk. Kohtunik on nende teabeaukude täitjana täiuslik näide. Mõttes hõikan talle

» braavo, kui ta kohtualuse jutust järgmise vastuolu üles leiab ja täpsustava küsimuse esitab.

Protsessi ajal hakkab mõtlema, kui raske on inimestel, kes on veidike elu hammasrataste vahele jäänud, sellest välja murda. Kui ei ole tugivõrgustikku, siis ongi see vaat et võimatu.

Tugeva tahtmise korral on

muidugi kõik võimalik, aga väga raske on see ikkagi. Siin võib paralleele tuua ka vägivaldses suhtes olevate naistega. Kui mõni lugu jõuab jälle avalikkuse ette, siis on alati kohal kanakari, kes leiab, et naine on ise loll, kui mehe juurest minema ei lähe, aga tihti ei anta endale arugi, et inimesel ei pruugi olla kohta, kuhu minna.

Istungil, mida mina saan pealt vaadata, pööratakse süüalusele mõistetud vangistus täitmisele,

milli ta hiljem ringkonnakohtus vaidlustab.

Praktikant Liis räägib hiljem, et kohtus oldud ajast jäid talle meelde enim olukorrad, kus oli tegemist mõne rängema süüteoga, millega igapäevaselt kokku ei puutu. Praktika käigus sai ta tunda, kui palju aktuaalseid olukordi meie ümber

igapäevaselt toimub, mis ühel

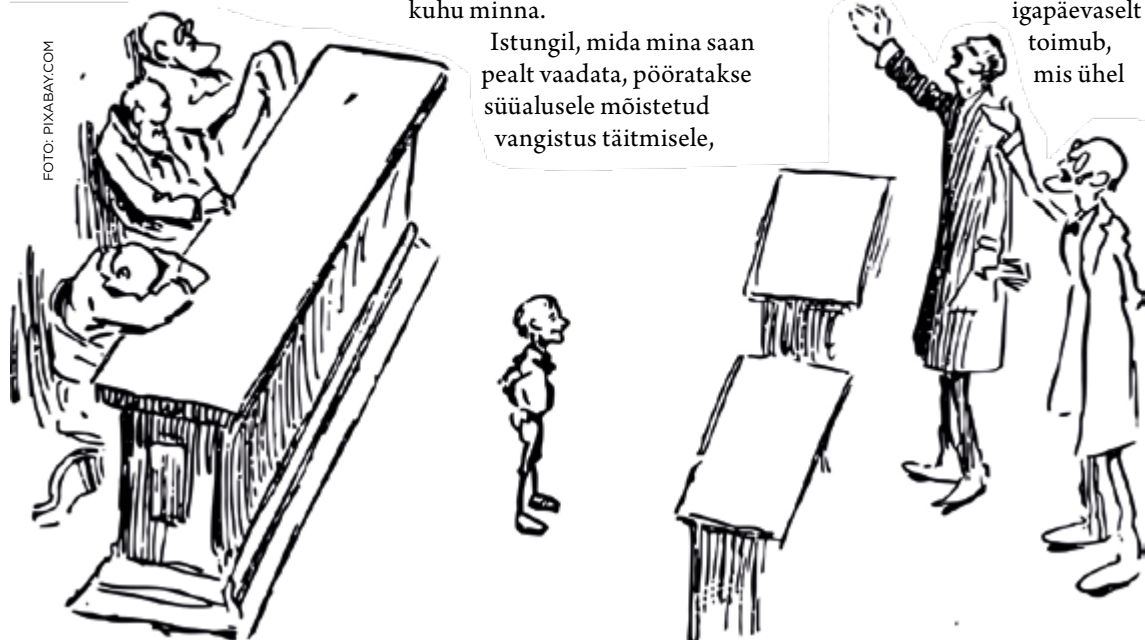

FOTO: PIXABAY.COM

TUDENG KÜSIB

Kuidas leida meelepärast praktikakohta?

ANNELI PEITEL

karjäärinõustaja
TÜ õppeosakonna nõustamiskeskus

Tööturg ootab kogenud asjatundjaid ja seetõttu on ilma varasema kogemusega keeruline leida endale meelepärast töökohta. Tudengile on üks parim kogemuste hankimise viis praktika.

Praktikakoha valikul tasuks lähtuda järgmisest:

- mõtle, mis on sinu praktika eesmärk – kas soovid erialapraktikat või soovid saada töökogemust ja erinevaid praktilisi oskusi, nagu keele-, suhtlemis-, meeskonnatöö-, korraldamis-, prob-

leemilahendusoskus jms;

- millises ettevõttes sa sooviksid oma praktikat sooritada – kas on oluline ettevõtte tegevusvaldkond, ettevõtte suurus, rahvusvahelisus jne;
- uuri järele, millised on sulle huvipakkuva valdkonna ettevõtted;
- täpsusta, millised on sinu õppekavas ettenähtud praktika eesmärgid, õpiväljundid ja arvestuse saamise tingimused;
- küsi praktikakohtade kohta teavet vanemate kursuste tudengitelt, õppejõududelt ja tuttavalte;

hetkel jõuavad kohtu lauale.

Õpetlikuks peab ta praktikat ka sellepärast, et paranes arusaam, et iga triviaalse probleemi pärast ei ole mõtet kohtusse joosta, sest see raiskab inimeste aega ja lõpuks ka riigi ressursse. «Soovitan alati kohtuväliselt oma probleemidele lahendused leida,» ütleb ta.

PIKK PROTSESS

Kui kohtuprotsess on läbi, saan näha kohtumaja seda osa, kuhu tavalised inimesed ei satu. Kui keegi esitab kaebuse, sest tema õigusi on rikutud, siis enne kui teema kohtuniku kätte jõuab, käib see väga mitmel laul.

Kogu protsess teeb ringi peale, sest juhtum lõpeb sellega, kust see algas. Kui inimene esitab kaebuse, siis esimesena läheb see kantseleisse ja viimasena jõuab see jällegi kantseleisse.

Ka arhiiv on kohtumajas võimas. Sinna saab minna, kui on vaja leida mõne vana juhtumi kohta teavet ja lapata kohtutoimikuid. Mul on eelisõigus ise

üht suvalist toimikut näha. Eks õiguskauge inimese jaoks on seal kirjas olev paljuski keeruline, aga aimduse saab ikka. Mõistatan, kui palju tööd kulub ühe protsessi jaoks ja kui palju ainet on kokku kogutud, näiteks iseloomustused lähedastelt ja töökohalt. Toimikud on parajalt paksud.

Usun, et ajakirjandus ja õigusteadus on mõneti sarnased erialad: mõlemad seisavad ideaalis õiguse ja õigluse eest, mõlema erialaga on võimalik kohtuda inimestega, kellega muidu ilmselt kokku ei puutuks, amet avardab tohutult maailmapilti ja taipad, et enda elu on ikka väga hea.

Liis räägib, et kuigi juuras on üldine tava, et isegi kui bakalaureuseastmes ei ole praktika kohustuslik, siis selleks, et end õigusmaastikul kehtestada ja konkurentsipüsida, on vaja ammutada kogemusi. Ta usub, et selline arusaam on iga viimsegi eriala puhul, kus inimesed soovivad karjääri teha.

Liis on varem praktikal käinud nii kriminaalpolitseis kui prokuratuuris. «Leian, et kohtus praktika tegemine «mätsis» selle portsu ilusaks pildiks,» ütleb praktikant.

Ta seletab, et nüüd on tal palju selgem pilt kriminaalmenetlusest ja süvateadmised majanduskuritegudest. Praktikant Liis ütles lõpetuseks, et igauks peaks praktikal käima, et oma teoreetilist teadmistepagasit praktiliste oskustega täiendada.

Eelmisel aastal (kaasa arvatud selle aasta jaanuaris-vebruaris alanud praktikad, kuhu kandideeriti viimasel sügissemestril) oli Tartu kohtus praktikante kokku 34, neist õigusteaduse üliõpilasi 28 (27 Tartu ülikoolist ja üks Tallinna ülikoolist). Tartu ringkonnakohtus, Tartu maakohus ja Tartu halduskohus kuulutavad välja ka uue praktikakonkursi õigusteaduse üliõpilastele. Praktikale saab kandideerida ajavahemikuks 14. märtsist kuni 31. maini 2018. UT

- suhtle valitud ettevõttega ja uuri, kellega peaks rääkima oma praktikasoovist;
- koosta CV valitud ettevõtte eripära arvestades ning põhjenda, miks sa valisid just selle ettevõtte, ja selgita oma eesmärgid, mida sooviksid praktika käigus saavutada;
- väärtuslikke kogemusi annab välispraktika, selleks pakub rahastust Erasmus+;
- praktika ei pea piirduma ainult õppekavas ettenähtud praktikaainega – ennast praktikandina täiendama võib minna ka omal käel.

Meelepärast praktikakohta otsides võiksid üliõpilased mõelda praktikale Tartu ülikooli õppeosakonnas, kuhu oodatakse praktikale noori, kes on huvitatud tööst Eesti suurima kõrgkooli ühes struktuuriüksuses. Tartu ülikooli õppeosakond juhib igapäevaseid ülikooli õppetööga seotud

keskseid tugiteenuseid. Õppeosakonna töötajad kooskõlastavad tasemeõpet ning rahvusvahelist õpirännet, haldavad õppeinfosüsteemi ja analüüsivad õppevaldkonna andmeid, pakuvad üliõpilastele nõustamisteenuseid ning korraldavad täiendus- ja e-õpet.

Praktika käigus saab üksikasjalikuma ülevaate Tartu ülikooli kui asutuse toimimisest ja juhtimisest ning õppeosakonna kui ülikooli tugiüksuse igapäevasest töökorraldusest, samuti saab täita kindlaid tööülesandeid mõnes osakonna talituses.

Praktikast huvitatutel palutakse kirjutada õppeosakonna juhatajale Kristel Mikkorile ja kirjeldata oma praktikaootusi koos soovitava praktika toimumisajaga. Kõik täpsustavad küsimused on samuti oodatud. Oma tudengitele pakuvad praktikavõimalust ka Tartu ülikooli teised tugiüksused. ●

Heade kavatsustega halvale teele

TEADUS

Äsja kultuuriteadustes doktoritöö kaitsnud Siim Sorokin uuris oma väitekirjas seda, kuidas vaatajad suhestuvad väljamõeldud inimestega, täpsemalt sarja «Breaking Bad» ehk eesti keeli «Halvale teele» tegelaskujudega.

VIRGO SIIL

virgo.siil@ut.ee

Sorokin jõudis uurimistee-
mani üsna argisel põhju-
sel: ta on isegi olnud agar
telesarjade vaataja. Eriti haaras
teda teoste serialiseerituse, järg-
nevuse tahk, samuti pikaajaline
ja varjundirikas maailma- ning
karakteriloom. «Teisisõnu:
vaatad sarja, mille üks episood
löpeb, aga see pole kaugeltki
lõpp, vaid hoopis üks osis, tükike
puslest,» ütles Sorokin.

Peagi avastas ta, et menuka-
mate telesarjade üle käib eriti
just ingliskeelses keeleruumis
aktiivne ja sisutihe arutelu. Siim
Sorokin hakkas ka ise pärast
iga uue jao vaatamist vastavat
arutelu jälgima. «Võib öelda, et
mu vaatamiskogemus polnud
terviklik, kui ma ei teadnud,
mida rahvas selle kohta ütles,»
sõnas ta.

Uurimistöö tarbeks langeta-
tud valiku kasuks räägib tema
sõnul sarja «Halvale teele»
märgilisus USA teletööstuse ja
-retseptiooni ajaloolises arengus.
Samuti veenis selle kasuks
otsustama sarja eripära foorumi-
aruteludes, kus oli märgata pika

aja vältel tekkivat tegelaskujude-
ga suhestumist. Uurimistööd alustades ilmn-
es aga esimene tõrge: televaatajate
arutelu oli selline, nagu analüü-
siks nad oma lähema sõbra või
naabrimehe käitumist.

SUHESTUMISE ERIPÄRAD

«Teaduskirjandus väitis mulle
hoopis, et ei-ei, vastupidi, nii
filmi- ja televaatajad kui ka raa-
matulugejad suhestuvad hoopis
iseendaga – nad mudeldavad
oma kogemust tegelaskuju põh-
jal. Näevad temas eeskätt iseend,
kasutavad teda toena teesklus-
mängus, et kogeda keelatud iha-
sid ja kirgi,» kirjeldas Sorokin.

Seetõttu tuli uuringu vald-

TELEVAATAJAD ARUTLESID NII, NAGU
ANALÜÜSIKS NAD OMA LÄHEMA SÕBRA VÕI
NAABRIMEHE KÄITUMIST.

konda laiendada ja välja töötada
teoreetiline mõisteraamistik. Nii
näiteks aitas töö keskset
argumenti sõnastada meedia-
psühholoogiline käsitlus para-
sotsiaalsest interaktsioonist: te-
levisiooniblogide ja foorumite
arutelude igapäevaeluline argi-
keelsus sõltuvad (para)sotsiaal-

sest sidemest, mille vaatajad
narratiivsete persoonidega välja
arendavad.

«Valisin meelega «persooni»
osundamiseks asjaolule, et tele-
vaatajad-kommenteerijad võta-
vad vaadeldavate tegelaskujude
puhul selgelt hoiaku, et tegemist
on justkui teiste inimestega –
isikutega, kes omas maailmas
on iseseisvad ja sõltumatud ning
kellele saab üle kanda oma elu-
loo ning elatava tegelikkuse,»
sõnas Sorokin.

Säärane põhjendus tingis
omakorda selle, et rohkemal või
vähemal määral solipsistlikest,
inimteadvuse suhtes sissepoole-
keeratud käsitlustest polnud eriti
kasu. Kuna nende alusel poleks
tegelaskuju (nagu ka palju muud,

sealhulgas päris maailm ning
inimesed selles) midagi enamati
kui pelk idee vastuvõtja peas.

Sorokin vajas teoreetilist
taustsüsteemi, mille puhul nii-
hästi välise maailma kui ka pä-
riselt eksisteeriva teise inimese
olemasolu poleks filosoofilisest
skeptitsismist heidutatud. Nii

jõudis ta lõpuks välja
pikaldase filosoofilise
vaidluse ideedest ja
materias, mida aga
ei suudaks ega oskaks
rahuldavalt piiritleda
tõenäoliselt ükski
doktoritöö.

Seetõttu jäi rangelt
võttes väga eriomane
vaidlemine välja ka
sellest väitekirjast –
see polnudki õigupoo-
lest kunagi Sorokini
eesmärk omaette.

«Sellegipoolest
võin öelda, et need
taustvaidlused olid mu
mõtlemise, töö arengu
ning vahest ka töö
lõppjäreluste jaoks
omajagu olulised,»
sõnas Sorokin.

UURINGU TERMINILOOME

Samuti pidas ta
vajalikuks käsitle-
da realitiseerimist
(ingl *realitization*,
nn pärisustamine) ja
narrtsepti (*narrcept*).
Pärisustamine osutab,
et interneti kogu-
kondlikus vestluses
käsitletakse vaadel-
davaid tegelaskujusid
vaikimisi kui narra-
tiivseid isikuid – teisi
inimesi, kelle elusid
jälgitakse.

«Seega enesekesksel
pärimisel «mida teeksin mina,
kui ma oleksin (sarja peatege-
lane) Walter White?» poleks
selles vestluses kohta,» rääkis
Sorokin. Narrtsept on liitmõiste
kahest sõnast: «narratiiv» ja
«pretsept». See tähendab jutus-
tuslikult-narratiivselt digitaalses

vestluses edastatavat (teise)taju.

Säärane teisetaju põhineb
eeldusel, et niivõrd kui on olemas
argitarkuslik arusaam välisest,
meelelisest maailmast, on vaiki-
misi olemas ka arusaam sellest, et
taju toimib alati teisele (näiteks
teisele inimesele) suunatuna.

Siit omakorda on loogiline
edasi mõelda, et sarnane hoiak
kandub edasi ka sellele, kuidas
me mõtestame nn fiktsionaal-
seid inimesi.

Siim Sorokin kasutas ka
mõistet «majakas» – kossen-
teerijate narrtseptid sisalda-
»

SARJA PEATEGELANE ON VÄHKI HAIGESTUNUD KEEMIAÕPETAJA WALTER WHITE.

» vad peidetult mitmesuguseid maailmu ning majakas liigendab neid, aitab analüütilisel tasandil eritleda ja kirjeldada.

SUHESTUMISEGA KAASNEVAD OHUD

Sarjamaailma tugevalt sisse elamisega kaasnevad ka mõningad ohud, toimub ühiskondlike tegelikkuste sisseimendumine fiktsiooni kogemise protsessi. Nii näiteks pälvis halvustavaid märkusi «Halvale teele» sarja naispeaosatäitja Anna Gunn. Peale teemakohaste Facebooki vihkamisrühmade sai näitleja ka tapmisähvardusi.

«Ma arvan, et lähenemised, kus tegelikkuse ja väljamõeldise vahelise piiri ähmastamine kirjutatakse psühhopatoogia või naiivse realismi arvele, ei võimalda tingimata rääkida täit lugu,» leidis Sorokin. Tema sõnul on mitmesugused «tumedad» tahud tingitud ja neid võimendavad ühiskonnas valitsev ebavõrdsus ja hegemoonia.

Seetõttu on tähtis, et mitte üksnes narratiivide, vaid ka vaatajate jutlemise analüüs oleks selliste eluliste teemade puhul kriitiline ja ühiskondlikult tundlik. Seega tuleks fiktsioonile ja selle vastuvõtule osutada kui igapäeva elu jätkuvusele.

«Just nimelt jätkuvusele, mitte peegeldusele,» rõhutas Sorokin. Ta leidis, et tema väitekiri võib siin anda olulise panuse, kuna käsitus fiktsionaalsetest tegelaskujudest kui kogukondlikult pärisustatud narratiivsetest isikutest võib aidata heita senisele praktikale ja teooriale uuenduslikumat, kontekstitundlikumat valgust.

Miks aga analüüsida võõrkeelset sarja, mitte mõnd eesti-

keelset, näiteks «Õnne 13»?

«Eesti aines jäi minu töös kasutamata eeskätt seetõttu, et nähtusel, mida ma oma väitekirjas määratlen kui narratiivset kultuuri, ei näi Eesti internetiruumis kõlapinda olevat. Pean silmas pikaajalisi ning sisukaid televisioonipõhiseid arutelusid,» sõnas Sorokin.

Osalt võib see tema sõnul tuleneda sellest, et Eesti kriitikud ei tegele menukate

SARIVAATAMINE PÄRSIB SARJA PAKUTAVAT
VÕIMALIKKU KOGEMUST, OOTUSÄREVUST JA
KAASAMÕTLEMIST.

sarjade juhusliku arvustamisega internetis. Küll aga saaks neid andmeid koguda päriselulistest vaatajatevahelistest vestlustest.

«Täiesti mõeldav, et ka meie «Õnne 13» tekitab töökohtade kohvinurkades vestlusi, vaatajauuringutes on selle kohta ingliskeelne mõiste *water cooler talks*,» rääkis Sorokin.

SARIVAATAMISE MÕJU SARJA VAATAMISELE

Siim Sorokin rõhutas serialiseeritud narratiivi omapära. Nii ühendab tänapäevast «keerulist» televisuaalselt narratiivi nagu «Breaking Bad», igapäevast nn sebiooperit ja ka Charles Dickens'i vihikutena ilmunud lugusid ootusärevus, mida nad tekitavad.

Samuti saab vaataja sarja osade vahel mõelda, mis saab edasi, milliste süžeeäänakute kasuks autorid otsustavad ja kas senised valikud ühtivad narratiivse isiku senise elulooga. See kõik on justkui võimalus osaleda ise rahvapärases autorlusprotsessis. Kuid sarivaatamine ehk *binge-*

watching, kus järgmist sarja jagu ei oodata ära, vaid vaadatakse järjest ära kõik osad või suurem osa sarjast, takistab eelkirjeldatud kogemuse saamist.

«Ma arvan, et sellel on sarnaratiivi vaatamis- ja arutlemiskogemust pärssiv mõju. Räägime ju mitmekuise telehooaja kokkusurumisest näiteks ühte päeva. Ma ei arva, et need kogemused oleksid samaväärsed,» rääkis Sorokin.

UURINGU KOHALIK KASU

Sorokin leidis, et tema tööst võib ka kohalikus teleilmas abi olla.

«Sellest võiks kasu olla kohalikele tele- ja filmikriitikutele ning arvustajatele, sest kindlasti oleks põnev ja innustav, kui ka kohalike menukate telesarjade ümber kujuneksid säärased digitaalsed narratiivsed kultuurid ja kogukonnad. Vahel tuleb sellele natuke kaasa aidata,» sõnas ta.

Siin saab taas eeskujuna võtta USA-st, mille iganädalane asjatundlik telekriitika koorus välja just amatööride ettevõtlikkusest: tavalised sarja vaatajad, fännid võtsid kätte ja tegid ise episoodiliste kokkuvõtete tarbeks võrgulehe «Television Without Pity».

«Meil tuleks alustada algusest ja kuigi iga algus on raskevõitu, ei suuda ma uskuda, et selleks puuduks igasugune rahvapoolne huvi. Juba Delfi näitel võib öelda, et internetis jutelda meeldib Eesti inimestele küll ja veel,» leidis Siim Sorokin. UT

Erasmus Musta mere ääres

REISIKIRI

Kui ma lugesin gümnaasiumis Türgis vahetusüliõpilaseks oleva koolikaaslase blogi, siis mõtlesin, kes üldse läheb Türgi, sest seal on ainult probleemid. Ma ei osanud arvata, et paar aastat hiljem olen ise Türgis vahetusõpilane ja tunnen, justkui oleks Türgi mu teine kodu.

LINDA LIIS TANNI
riigiteaduste 2. aasta tudeng

Kandideerin IŞIK ülikooli Istanbulis. See on eraülikool ning asetseb küll tegelikult Istanbulist veidi eemal, kuurortlinna Şile kõrval Musta mere ääres.

Ülikoolihooneid on neli, ühiselamukomplekse kolm ja

peale nende on ülikoolilinnakus sotsiaalhoone, kus on söökla ja piljardilauad ning klaver, poekene, kust saab osta kõik esmavajalikud kaubad, ning spordihoone, mille kõrval on mitu välisportiväljakut, sees korvpallisaal ja jõusaal. Samuti võib ülikoolilinnakust leida piskesi bändiruumi, restorani ning mitu väiksemat söömiskohta. Ülikoolil on Istanbuli keskuses

Maslakis veel üks ülikoolihoone, aga seal ei ole ühiselamuid, nii et kõik nende erialade õpilased peavad Şile ülikoolilinnakus elades iga päev umbes kaks kuni neli tundi, olenevalt liiklusest, bussidega reisima.

Teelõik Istanbuli ja Şile vahel on kahjuks ka veidi kurikuulus: igal aastal kaotab ülikool seal ühe oma õpilase. Mina ei paneks seda teelõigu süüks – see pidavat >

VAADE ÜLIKOOLILINNAKUST MUSTA MERE JA SILE POOLE.

» olema väga kurviline ja ohtlik. Kuid kui te näeksite türklaste sõidustiili: keegi ei kanna turvavööd, pisikesse autosse pressitakse vahepeal kuni seitse inimest, sõidetakse purjuspäi.

ÜLIKOOLIELU

Esimest korda loengutesse minnes olin väga õnnelik, sest mulle tundus, et need saavad olema huvitavad. Kõik õppejõud rääkisid suurepäraselt inglise keeles. Ilmselt minu kaasõpilased nii ei arvanud, sest kui me eksamite ajal mahutasime ennast kahte klassiruumi, siis loengute ajal oli paaris loengus mõnikord vaid viis inimest kohal.

Mul hakkas õppejõududest veidi kahju, sest nende tase oli hea. See-eest olid tudengid pigem laisemapoolsed – välja arvatud siis, kui oli eksamite aeg, mil kõik raamatukogud ja võimalikud avalikud kohad olid täis õpilasterühmi, kes usinalt õppisid.

Kui semestri alguses tundus mulle, et kool võib siin Türgis olla isegi põnev, siis sain veidi petta, sest loengud olidki terve

semestri just sellised, nagu ma esimestel päevadel kogesin.

Teemad olid huvitavad: loengud käsitlesid terrorismi poliitikat, Lähis-Ida rahvusvahelist poliitikat, Türgi poliitikat, organisatsioonilist käitumist ning õppisin ka türgi keelt. Siiski ei olnud meil ühtegi seminari, rühmatööd ega arutelu ning kodutööd oli mul vaid kolm tükki terve semestri jooksul.

Loengutes olid mõned inimesed aktiivsed ja alguses mõtlesin, et nad on seda rohkem kui Eestis, kuid kokkuvõttes ei olnud õpilased väga töökad ja õppejõududel oli ka raske nii laiskade tudengitega koostööd teha.

Mainisin enne, et minu lektorid rääkisid suurepäraselt inglise keelt. Oma rahvusvaheliselt perekonnalt sain aga teada, et mul oli väga vedanud. Tuli välja, et minu sõbrad, kes õppisid arhitektuuri ja inseneeriat, ei saanud loengutes hakkama, sest õppejõud rääkisid kas halba inglise keelt, harva inglise keeles või ei osanudki inglise keelt.

Türklastel on väga usklik rahvas ning asustatud paikades kuu-

LINDA RAHVUSVAHELINE PERE ISTANBULIS.

leb iga päev mošeedest palvehüüde ning näeb rätiga inimesi ringi liikumas. Samas ei osanud ma oodata, et isegi ülikoolis võib väga vanameelseid inimesi kohata. Sõitsime sõpradega bussiga ülikoolist veidi eemal asuvasse Şile kuurortlinnakesse. Sõit kestis ainult kümme minutit. Meil oli hea tuju ja seetõttu lobisime ja naersime bussis lõbusalt. Meiega oli kaasas vaid üks türgi tüdruk ning pärast paari minutit sõitu hakkas üks teine türgi tüdruk talle bussis midagi seletama. Tuli välja, et ta oli palunud meil vaikselt olla, sest see oli avalik koht ja teisi tuleb austada. Pärast seda palvet rääkisime veel korra ja üks tüdruk naeris ühe sarnase olukorra üle. Sellepeale aga karjus üks bussis olev noormees meile selges inglise keeles: «Will

you shut the **** up!?» Arvestades, et kõik bussis olid olid noored üliõpilased ning bussisõit kestis vaid kümme minutit, olime kõik sellisest türklaste nõudest väga ehmunud.

Türgi on täis huvitavaid inimesi – semestri jooksul kohtusin inimestega igast maailmajaost. Juba teisel päeval veetsime pärast pidulikku õhtusööki aega ühes tudengitemajas, kus elasid kaks minu koolikaaslast. Nende juures oli huvitav see, et nad olid kurdid ning üks neist rääkis meile oma elust Ida-Türgis ja ka kurdide ja türklaste probleemidest.

Kuna see teema on ka väga tihedalt seotud minu erialaga, siis oli see sõprusuue justkui üks olulisemaid asju, mille ma

Türgis sõlmida sain. Üks suurimaid türklaste probleeme on usaldamatus. Kuulsin sellest ka loengutes, kus selgitati, et Türgis ei ole tugevaid institutsioone – ei ole tugevat riigipoolset kontrolli ega usaldust –, seega ei usalda ka inimesed üksteist väga: kui kellegagi tekib probleeme, siis ei ole kõrgematelt võimudelt abi oodata.

ERASMUSLASE ELU

Mõne aasta eest oli samas ülikoolis igal semestril umbes 30–40 vahetusõpilast. Seekord olid minu kaaslastel vaid kaheksa Erasmuse tudengit, kellest neli olid tegelikult hoopis part-

nerülikooli õpilased Mehhikost.

Kuna ESN (Erasmus Student Network) ei olnud meie ülikoolis väga toimiv – õigemini, nende vahel olid suured tülid ja peale esimese tutvumisõhtusöögi ei korraldanudki nad mitte midagi –, siis peamised meelelahutusgevused ülikoolis toimusidki meie rahvusvahelises perekonnas. Nimetatud perekonda lisandusid veel paar türklast ja üks venelane ning marokolane ning peamised ühisgevused olid meil filmiõhtud, Şile külastamine ja lõkkeõhtud rannas. Ülikoolil oli küll ka teisi klubisid, kuid seal oli peamine keel loomulikult türgi keel, seetõttu ei olnud sinna lihtne sulanduda.

Kuigi selle semestri jooksul oli nii mõndagi, mis jäi puudu ja mida oleks saanud paremini teha, siis ei kahetse ma mitte mingil juhul seda, et oma Erasmuse Türgis tegin.

See kogemus oli uskumatu ning paneb ka Eesti elule hoopis teistmoodi vaatama. Mõtlesin üpris palju sellele, et äkki peaksin Türki kauemaks jääma, ja kaalusin võimalust tulla alles suvel Eestisse tagasi.

Piirdusin siiski vaid poole aastaga ja olen tänulik, et sain seal olla. Eriti soojaks teeb südame asjaolu, et inimesed, kellega Türgis tutvusin, kirjutavad ikka, et igatsevad minu järele ja väljendavad kahetsust minu lahkumise üle. Mine sa tea, ehk lähengi neile varsti külla ja ehk kolingi kunagi hoopis sinna elama. Iialgi ei või teada – praegu tundub see minu jaoks tõenäoline variant. UT

FOTO: PIXABAY.COM

Ülikool ja akadeemilised naised

Ülikool annab tiptasemel hariduse, teadmised ja oskused nii teaduslikuks uurimistööks kui ka tiptasemel õpetamiseks. Seda tõde on aastakümneid tunnustatud ja need ülikooli põhiülesanded on aegumatu, kuid see ei välista uute ülesannete lisandumist.

FOTO: ERAKOGU

MAI MASER

Eesti akadeemiliste naiste ühingu president

Ajaloost on teada, et juba Tartu ülikooli esimene rektor Georg Friedrich von Parrot mainis naiste hariduse andmise mõtet, kuid naised pääsesid ülikooli alles 150 aastat tagasi. Parrot' arvates oli haridust vaja naiste kultuuritaseme tõstmiseks, selleks et nad suudaksid kultuuriselt panustada perekonnaellu.

Kui esimesed ülikooliharidusega naised astusid ellu, siis neile ei olnud muud töökohta kui koduõpetaja amet. Naistel on kulunud palju aega ja jõupingutusi saamaks endale õigust taotleda kõrgemat haridust. Kui see õigus saadi, siis tuli otsida ja luua võimalusi selle õiguse kasutamiseks ning rakendamiseks.

Kuigi tänapäeval on kõigil võimalik ülikoolis õppida, on ometi erialati soolisi eelistusi – ja miks ka mitte! See on igapäevane isiklik vaba valik ning igasugused suunamuutused peaksid tulema ainult arutelude ja vajaduste hindamise teel, mitte kvootide kehtestamisega.

Sama puudutab ka edasiõppimise võimalusi. Tore, et praegu on Tartu ülikoolis võrdsetel naiste- kui ka meesdoktorante.

Probleeme on aga edasise töökoha leidmisega: naistel on ikka vaja rohkem pingutada selleks, et olla meestega võrdväärne kandidaat juhtivatele kohtadele. Sellest hoolimata eeldab akadeemiline haridus arutelusid, mitte sookvootide kehtestamist.

AKADEEMILINE HARIDUS JA NAISED

Akadeemilises ülikoolis on olemuslikult omane ja seda tahaks siduda vaimsusega, eriti loova vaimsusega, kultuuriväärtuste tundmisega ja kõrge kutse-eetikaga. Akadeemilises peaks olema kõrgeim kvaliteedimärk, hea stiil, mis on omandatud eelkõige ülikoolis. Umbes 90 aastat tagasi kirjutati ajalehes Postimees: «Akadeemilise haridusega naiseks loetakse iga naine, kes on

lõpetanud kõrgema õppeasutuse Eestis või välismaal.»

Olla akadeemiline tähendab ka igakülgeid teadmisi ja oskust neid analüüsida, seostada teiste teadmistega, evida kõrget suhtluskultuuri, austada tavasid ja olla avatud uutele ideedele. Meil on ülikooli rohkem kui üks, kuid kogu teadlaskond on tegelikult ühtne rühm, loominguiline kollektiiv, keda ühendab akadeemilises ja kriitilises mõtlemise oskus.

Akadeemilistele naistele ei ole koostatud eetikakoodeksit, kuid haridus peaks juba eos andma oskuse eristada tõelisi teadmisi posimisest, kindluse mitte minna kaasa nn nõiajähiga jm. Kui me suudame neid nõudeid täita, siis järgmiseks ülesandeks jääb kasutada kõik see ära üldinimlikul tasandil, nii et võimalikult suurel hulgal inimestest oleks sellest kasu.

VÕÖRKEEL EI TOHI OLLA VALDAV

Ajaloos on palju korduvat, nii on seda ka naiste hariduskäigus. Kui eelmise sajandi alguses omandati ülikooliharidust välismaal, peamiselt Lääne-Euroopas, siis praegugi on paljud naisteadlased, doktorandid ja üliõpilased seotud välis-, sh Euroopa ülikoolidega.

Seetõttu on akadeemilise tarkuse sisu ka see, et emakeel ja eestikeelne kultuur ning teadus saavad olla ja peavadki olema kõrvuti välisajakirjades ilmuvate artiklitega ja oskusega tunda hästi võõrkeeli.

Koos mitmete teadlastega tuleb siiski jagada ohtu: võõrkeel ei tohi muutuda valdavaks, sest siis kaotame ära meie elu ja kultuuri käsitlevad teemad oma

kultuuriruumist.

Üks kujundlikest sümbolitest ülikoolihariduse järjekeskestusest on akadeemiliste naiste ühingu logo, millel on õlilamp selle kohal rippuva õlilamp. See on muistne tarkuse, valguse, ustavuse võrdkuju, mis tähistab vajadust lisada pidevalt õli juurde, selleks et tuli ei kustuks kunagi. See peegeldab elukestvat õppimist, uurimist, täiendamist, avastamist.

Ainult pidevalt edasi õppides saame oskusi tänapäeva vir-

VÕÖRKEEL EI TOHI MUUTUDA VALDAVAKS, SEST SIIS KAOTAME ÄRA MEIE ELU JA KULTUURI KÄSITLEVAD TEEMAD OMA KULTUURIRUUMIS.

tuaalmaalmas toimetulekuks. Kuid nii saame ka ideesid uuteks uurimisteedeks, oskame leida lahendusi ka kõige kummalisematele ettepanekutele, nagu näiteks üha suurenevale pealetungile vähendada haridust ja koolikoormust.

Meie koolisüsteem on hästi töötnud ja väga võõristav on arvamus, et ülikooli võib lihtsalt sisse astuda eelnevat haridust omandamata ja sellekohast tunnistust saamata, eksameid tegemata. See sarnaneb mõttega panna laps lugema tähti tundmata.

Loomulikult on esmase tähtsusega akadeemiline erialane haridus, oskus tunda sügavuti enda ainet, uurida ja avastada ning olla parimatest parim! Ülikooli ametiredelil tähendab see tervet rida teaduskraade ja nende vastavaid ametikohti.

Kuna elu on areng, siis on ka akadeemiline ringkond pidevas muutumises – täieneb noortega. Suurepärase algatus oli Eesti noorte teaduste akadeemia asu-

tamine eelmise aasta maikuus. See on koht, kus noored doktorandid saavad leida uusi võimalusi teha seda, mis tundub neile õige ja vajalik. Samas annab see eakatele teadlastele hea võimaluse jagada enda (elu)tarkust, kogemusi ja arusaamasid.

Kindlasti võib olla ühe võimalusena akadeemilises suhtlemises mentorlusprogramm, kus noor teadlane, doktorant, ülikooli lõpetanu vm isik saab tuge eakalt akadeemilise haridusega kolleegilt arutamaks

oma probleeme ja otsimaks lahendusi. Seni on selline programm mõeldud üliõpilastele.

Akadeemiline haridus on aidanud naistel laiahaardeliselt mõelda ja tegutseda ning me võime loetleda avaliku elu igalt alalt suuri naiskujusid, seda nii minevikust kui ka tänapäevast.

Meie austatud akadeemilised suurkujud eelmisest sajandist, nagu Miina Härma, Marie Under, Elfriede Lender ja mitmed teised, aga ka tänased Eesti teaduste akadeemia naisakadeemikud Ene Ergma, Maarja Kruusma, Eve Oja ja Anu Raud on suurepäraseks naised ja tublid teadlased. Igapäev neist on oma eriala ja oma jalajälg meie teaduskultuuris.

Akadeemiliste naiste püüdlused on suunatud akadeemilise väärikuse hoidmisele. Selle oskuse alla võiks kuuluda järgmine põhimõte: rohkem haridust – rohkem tarkust, uudseid uuringuid, kultuursust, ausust ja sõnapidamist ning rohkem suuremeelsust ja vähem väiklust. UT

FOTO: PIXABAY.COM

Olümpiamängud kurnavad ja innustavad spordiajakirjanikke

TEADUS

Harjumuspärasest pikemal pingelisel perioodil suureneb ühelt poolt ajakirjanike koormus, teisalt pakub tähtsal üritusel osalemine ja huvitavate võistluste jälgimine mõningast tasakaalustavat mõju ning suurendab motivatsiooni.

**SIGNE IVASK
VIRGO SIIL**
ajakiri@ut.ee

Olümpiamängud on sportlastele, spordisõpradele ja -ajakirjanikele erilise

tähtsusega: see on iga nelja aasta tagant toimuv suursündmus, millel on ajalooline mõõde ja tähtsus.

Nagu tippsportlane unistab sellele sümbolisele areenile jõuda, on sarnane unistus ajakirjanikelgi, kes tahavad oma

silmaga tunnistada ajaloolisi mõõduvõtte.

Spordiajakirjanike puhul peab arvestama sellega, et suurem osa neist võtab sporti väga tõsiselt ning ühtlasi on nii mõnelgi neist selja taga sportlasekarjäär.

Kui varem on toimetustest olümpiale saadetud pigem kogunud ajakirjanikke, kel on ajapikku kogunenud ulatuslik teadmispagas ja allikatevõrgustik, siis sel korral osutusid valituks ka lühema staažiga nooremad ajakirjanikud. Põhjuseid oli mitu.

TEHNOLOOGIA VÕRDSUSTAB

Kui varem oli pikem staaž kogunenud teadmiste tõttu eelis, siis nüüd saab noor ajakirjanik vajaliku teabe guugeldades ja sporditeemalistelt kodulehtedelt kätte, seega isiklike kontaktide mõju väheneb.

Teine põhjus on see, et ajalehtedel on peale paberlehe ka võrguväljaanne ja sotsiaalmeedia, mida täita.

Ristmeedia ajastu eeldab väljaannetelt mitmekesise sisu tootmist. Internet ja sotsiaal-

meedia pakuvad peale teksti veel võimalust edastada näiteks pilte, videoid, otseülekandeid (ehk *live'e*), fotokogusid, taskuhäälanguid, meeme ja nii edasi. See aga eeldab vastava materjali olemasolu. Uuringust tuli välja, et sellist mitmekülgset sisu on altimad looma noored ajakirjanikud, kes on tehnoloogias ja uues meedias kogenumad kui nende vanemad kolleegid.

Tehnoloogilised oskused ja orienteerumine eri platvormidel võib esmapilgul noore ajakirjaniku jaoks olla rõõmustav oskus – neid usaldatakse suurvõistlusi kohapeale kajastama –, ent mitmele platvormile sisu loomine suurendab ühtlasi nende töökoormust.

Lisaks mitmekesistele koostustele ilmnes uuringust, et nooremad ajakirjanikud kipuvad ka vaba aega tööle kulutama. Samal ajal kogenumad ajakirjanikud võtsid puhkepause, mille ajal nad lülitusid täielikult tööst välja.

Toimetustele annab üks inimene-teeb-kõike lahendus küll selge rahalise eelise (mitme inimese Riosse saatmine ja seal elamine on kulukas), kuid kauge-

on niivõrd suur sündmus, et see võib tekitada noores tavapärasest suurema soovi ennast tõestada.

Sellest saavad toimetused palju kasu lõigata. Ohukoht on aga see, et noore ajakirjaniku mõtlematu ülekoormamine võib kaasa tuua noore inimese kiire läbipõlemise ja/või ajakirjandusest lahkumise.

EESTISSE JÄÄNUTE KOORMUS

Kui võiks arvata, et Eestisse jäänud ajakirjanikel oli eelis selles, et neil polnud vaja pikka reisi ette võtta ja uute oludega kohaneda, nad said esmapilgul stressivabalt rutiinsetes tingimustes jätkata, siis tegelikult ilmnes nende ajakirjanike hulgas kohati isegi rohkem stressi ja rahulolematust.

Üks põhjus oli see, et nende töökoormus oli tavapärasest suurem, sest käimas oli paljude spordialadega suursündmus, mida oli vaja kajastada. Peale selle jäi Eestisse jäänud ajakirjanike kanda nende kolleegide koormus, kes olid läinud Riosse. Sellele lisandus asjaolu, et nad pidid Rio kolleege toetama, samal ajal kirjutama lugusid nii paberlehte kui ka võrguväljaandesse.

EESTISSE JÄÄNUD SPORDIAJAKIRJANIKE KOORMUS OLI RIOSSE LÄINUTEGA VÕRRELDES KOHATI SUUREMGI.

mas tulevikus ei pruugi erinevate ülesannete ühe inimese teha jätmise olla jätkusuutlik.

Noorematel kolleegidel, kellele langeb üsna sageli suurem töökoorem, ei ole veel piisavalt kogemust, et jagada oma jõuvarusid ega kavandada oma aega nii, et vähendada tööstressi või seda üldse ära hoida. Veel üks takk on see, et olümpiamängudele pääsemine

Pealekauba tasub taas meenutada, et spordiajakirjanikud on oma valdkonna fännid ning kui sooviti mõne lemmikala võistlust jälgida, tuli see sageli une arvelt.

Ühes toimetuses pidid ajakirjanikud oma juhti asendama, aga kuna eriolukorras polnud süsteem piisavalt läbi mõeldud, osutus see keeruliseks. Asendajatel

»

» tekkis rollisegadus: nende uued tööülesanded olid juhi omad, ent oma ametikohalt jäid nad toimetuses ikkagi reporteriteks. See tõi kaasa mitmeid vastuolusid. Näiteks ei võtnud toimetajad nende esitatud nõudmisi arvesse, samuti puudus neil piisav autoriteet spordikülgede kujundamisel – viimane sõna ei pruukinud neile jääda. Seetõttu sattusid nad mitme tule vahele, sest nende tegevust arvustas ühtaegu nii toimetuse kui ka komanderingus olev juht või kolleeg, kelle artiklit kujundati.

ÖÖVAHETUSED KURNAVAD

Toimetustes veedetud öövahtused tekitasid ajakirjanikes väsimust ja stressi, sest oma tavapärasest töörütmi tuli ümber lülituda, olla kaua üleval

ja jälgida võistlusi, olles sealjuures nende kajastuses täpne.

Oli juhtumeid, kus ajakirjanikul tuli õhtuses vahetuses olümpiamänge kajastada, sai paar tundi magada ning pidi siis hommikusele toimetuse koosolekule jõudma.

Samas öeldi teisest toimetusest, et eelmisest olümpiamängust oli õppust võetud, öövahetustest loobutud ning abitööjõuks praktikante lisaks võetud.

Enda lõbuks jõudsid vähesed ajakirjanikud huvipakkuvamaid spordialasid vaadata, seda tuli sageli oma uneaja arvelt teha.

Väsimusest tehtud väike väärtatus tõi kaasa ründava tooniga lugejakirjade ja halvustavate märkusteni sotsiaalmeedias või võrgus olevate lugude juures.

Mõnel juhul tegid ka kollee-

gid märkusi. Kõik see mõjus väsinud ajakirjanikele omakorda halvasti, sest sel ajal täitsid nad toimetuse nõudmisi enda heaolu arvelt ja ennastohverdaval, ent pälvisid väga vähe edasiviivat või head tagasisidet.

Nii Eestis kui ka Rios töötanud ajakirjanikud jäid ise oma kurnatust hinnates pigem tagasihoidlikuks, kuid nentisid, et nad olid valmis hullemaks.

Teisalt näitasid aga mitmed asjaolud, et nad olid suure pingel all: osa ajakirjanikke vajas õhtuti alkoholi, et lõõgastuda ja välja lülituda, mitu ajakirjaniku jäi vahetult pärast olümpiamänge (või selle ajal) tõsiselt haigeks, mõned Eesti kolleegid nentisid, et ei näinud graafiku tõttu lähedasi, ning mõned, kes nägid, ei suutnud nendega eriti suheldagi. UT

FOTO: VIRGO SIIL

IN MEMORIAM

REIN AHAS

10.12.1966–18.02.2018

FOTO: ANDRES TENNIS

Eesti teadlaskonda on tabanud ränk kaotus. Pühapäeval, 18. veebruaril, suri vaid 51-aastasena ootamatult Tartu ülikooli inimgeograafia professor Rein Ahas.

Professor Rein Ahas oli täiusliku geograafi kehastus: lõpetanud 1991. aastal Tartu ülikooli loodusgeograafia ja looduskaitse erialal, jätkas ta õpinguid magistrantuuris (magistriõpingud lõpetas ta 1994. aastal) ja doktorantuuris ning kaitses 1999. aastal doktoriväitekirja «Eesti fenofaaside ruumiline ja ajaline varieeruvus».

Doktoritööd kirjutades panustas ta oluliselt nn rohelise laine teooriasse, mille aluseks on fenoloogiliste faaside liikumise iseloomustus põhjapoolkera looduses. Selle alusel avaldatud artikkel on enim tsiteeritud kogu valdkonnas, see on kujunenud klassikaliseks uurimuseks, mis sai 2007. aastal Ameerika geograafia assotsiatsiooni parima teaduspublikatsiooni auhinna. Aasta varem anti professor Ahasele auväärne Prigogine'i medal erilise panuse eest ökosüsteemide fenoloogilise arengu uurimisse.

Pärast doktoritöö kaitsmist muutis professor Ahas aga täielikult uurimistöö suunda: loo-

dusgeograafia asendus inimgeograafiliste uuringutega, mida ta tegi veelgi edukamalt kui eelmise suuna uurimusi. Hoolimata lühikesest ajast, mille jooksul ta uut suunda arendas, valiti ta 2006. aastal Tartu ülikooli inimgeograafia professoriks. Selle teadusuuna edendamiseks nimetati professor Ahas Eesti teaduste akadeemia uurija-professori ametikohale Tartu ülikoolis 2013.–2015. aastal.

Prof Ahas lõi koos oma meeskonnaga mobiiltelefonide positsioneerimisel põhineva meetodika, mis võimaldab ühiskonna ajalis-ruumilist käitumist ja inimeste tegevusrume senisest põhjalikumalt mõõta ning leida lahendusi väga paljudele ühiskonnajooksu ees seisvatele praktilistele plaanidele ja otsustele. Ta korraldas mitmeid edukaid rahvusvahelisi teadusseminare ja -konverentse.

Koostöös juhtivate maailma uurimisasutustega (Massachusetts Institute of Technology (MIT) USA-s, Eidgenössische Technisc-

he Hochschule (ETH) Šveitsis, Genti ülikool Belgias, Tsinghua ülikool ja mitmed teised uurimisasutused Hiina RV-s jne) loodud reaallaja geograafia meetodit (nn SmartCity) rakendatakse järjest rohkem kogu maailmas. Seda tutvustas professor Ahas ka oma rohketes külalisprofessorina peetud loengusarjades üle maailma. Mitmed välisdoktorandid ja järel doktorid on tulnud Tartusse seda teemat edasi õppima ja arendama.

Ootamatu ja kõigile sõnuletamatult valus saatus katkestas selle eduloo, mida peavad nüüd jätkama Rein Ahase õpilased ja kolleegid. Targa ja kaalutletud looduskaitse aktivistina oli ta usinalt tegev nii Tartu üliõpilaste looduskaitseringi presidendina (1980. aastatel) ja Eesti rohelises liikumises (1990. aastate algul). Rein oli innukas murdmaasuusataja, lumelaudur, kalamees ja külaelu arendaja Koorastes. Looduse ja kultuuri sügav kooslus, mida Rein endas kandis, päädis ka mitmetes luuletustes ja laulusõnades. Sinu unustamatu «Unenäovabriku» müsteerium jääb meid veel kauaks lummama.

Puhka rahu, Rein.

Sind leinavad kolleegid ja sõbrad Tartu ülikooli geograafia osakonnast

KAITSMISED

2. märtsil kell 12 kaitseb **MARI KRUSE** hispaania keele ja kirjanduse erialal doktoritööd «La

transferencia en personas plurilingües: los falsos amigos como un obstáculo y una oportunidad

en la enseñanza y aprendizaje de lenguas extranjeras» («Transferents mitmekeelsetes süs-

teemides: petlikud tuttavad kui takistus ja võimalus võõrkeelte õpetamise ja õppimise jaoks»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendajad dr Triin Lõbus ja dr Silvi Tenjes, oponentid dr Maria González Davies (Ramon Llulli ülikool, Hispaania) ja dr Angela Bartens (Turu ülikool, Soome).

8. märtsil kell 10.15 kaitseb **EVE SANKOVSKI** molekulaarse biomeditsiini erialal doktoritööd «Studies on Papillomavirus Transcription and Regulatory Protein E2» («Papilloomiviiruse transkriptsiooni ja regulaatorvalgu E2 uurimine»). Kaitsmine toimub Nooruse 1-121. Juhendaja prof Mart Ustav, oponent dr Frank Walter Stubenrauch (Tübingeni ülikool, Saksamaa).

9. märtsil kell 14.15 kaitseb **DAVID PAUL OGREN** eesti ja

soome-ugri keeleteaduse erialal doktoritööd «Object Case Variation in Estonian da-infinitive Constructions» (Objekti käände varieerumine eesti keele da-infiniitviiga konstruktsioonides»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendajad prof Helle Metslang ja dr Helena Metslang, oponent dr Anne Tamm (Károly Gáspári reformitud kiriku ülikool, Ungari).

16. märtsil kell 12 kaitseb **NELE PÖLDVER** psühholoogia erialal doktoritööd «An Experimental Exploration of Automatic Processes in Visual Perception» («Nägemistaju automaatsete protsesside eksperimentaalne uurimine»). Kaitsmine toimub Näituse 2-102. Juhendajad dr Kairi Kreegipuu, dr Jüri Allik ja dr Risto Näätänen, oponent prof Erich Schröger (Leipzig ülikool, Saksamaa).

sotsioloogiat õppivad bakalaureuseõppe üliõpilased alates 3. semestrist. Taotluste esitamise tähtaeg on 1. aprill 2018.

KARINE JA MARTIN KOOBASSE STIPENDIUM – 4 stipendiumit à 1500 eurot Stipendiumile on oodatud kandideerima eesti ja soome-ugri keeleteaduse eriala bakalaureuse- ja magistriõppe üliõpilased. Taotluste esitamise tähtaeg on 1. aprill 2018.

PROFESSOR OLEVI KULLI MÄLESTUSSTIPENDIUM – 1 stipendium 1500 eurot Stipendiumile on oodatud

19. märtsil kell 16.15 kaitseb **MARJU LEPAJÕE** teoloogia erialal doktoritööd «Pastorid ja kirjakultuur: kristliku humanismi variatsioonidest Eesti- ja Liivimaal XVII sajandi esimesel poolel». Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendaja prof Anne Kull, oponent dr Kristiina Savin (Uppsala ülikool, Rootsi).

20. märtsil kell 14.15 kaitseb **ILJA GAIDUTŠIK** biokeemia erialal doktoritööd «Irc3 is a Mitochondrial Branch Migration Enzyme in Saccharomyces Cerevisiae» («Mitokondriaalne DNA hargnemise mobiliseeriv ensüüm Irc3»). Kaitsmine toimub Riia 23B-105. Juhendajad prof Juhan Sedman ja teadur Tiina Sedman, oponent prof Cyril Mark Sanders (Sheffieldi ülikooli, Suurbritannia).

kandideerima kõikide Eesti avaõiguslike ülikoolide taimede ökofüsioloogia, metsaökoloogia ja ökosüsteemide ökoloogia eriala põhiõppe viimase õppeaasta üliõpilased, magistrandid, doktorandid ja järel doktorantuuris õppivad noorteadlased. Stipendiumi eest on võimalik rahastada osalemist rahvusvahelistel teadusõupidamistel ning töötamist välismaa teadusastutuste juures. Taotluste esitamise tähtaeg on 1. aprill 2018.

VALDA JA BERNARD ÕUNA MÄLESTUSSTIPENDIUM – üks stipendium 5000 eurot Stipendiumile saavad kandidee-

rida TÜ üliõpilased (sh magistrandid ja doktorandid), kelle teadustöö on seotud biomeditsiini valdkonnaga. Stipendiumi eesmärk on toetada biomeditsiinalaseid avaldatud või avaldamiseks esitatud teadustöid. Taotluste esitamise tähtaeg on 1. aprill 2018.

RUTH KÄBINI STIPENDIUM – 2 stipendiumit à 1000 eurot Stipendiumit saavad taotleda TÜ meditsiiniteaduste valdkonna arstiteaduse õppekava põhiõppe üliõpilased õppe- ja teadustöö vahendite soetamiseks ja üliõpilaste vahetusprogrammide toetuseks teiste riikidega ning Eesti arstiteadusüliõpilaste selts toetusena osalemaks rahvus-

TEATED

MÄRTSIS ÕPETATUD EESTI SELTSI ETTEKANDED: 7. märtsil esineb Karin Visnapuu ettekandega «Riigikohtu kontrollmaareformi teostamise üle Eesti Vabariigi esimesel iseseisvusperioodil». 21. märtsil esineb Janika Kronberg ettekandega «Ühest Peer Gynti kehastumisest eesti kultuuriloos». ÕES-i ettekandekoosolek toimub Jakobi 2-224 algusega kell 16.15.

PENSIONÄRIDE ÜHINGUS VITAE: 1. märtsil kell 13 arstide klubi, 5. märtsil kell 15 naiste klubi, 6. märtsil kell 13 laulmine, 13. märtsil kell 11 elulooring, 14. märtsil kell 14 ekskursioon rahvusarhiivi Noora, 15. märtsil kell 11 kirjandusklubi, 20. märtsil kell 13 laulmine, 22. märtsil kell 15 keemikute klubi, 26. märtsil kell 15 põltsamaalaste klubi.

vahelistes organisatsioonides. Taotluste esitamise tähtaeg on 1. aprill 2018.

NADIA WALTERI STIPENDIUM – kuni kolm 2000 euro suurust stipendiumit Taotleda saavad Tartu ülikooli meditsiiniteaduste valdkonna doktorandid ja noorteadlased, kelle uurimistöö teema on närvihäigused, eriti neurodegeneratiivsed häigused. Taotluste esitamise tähtaeg on 1. aprill 2018.

PEREKOND VON TSCHISHEVSKY MÄLESTUSFOND – kuni kolm 1000 euro suurust stipendiumit Stipendium on mõeldud Tartu

8. märtsil tähistab TÜ Viljandi kultuuriakadeemia etenduskuuntide osakond professor **Kalju Komissarovi sünniaastapäeva**. Sel päeval antakse esmakordselt üle Kalju Komissarovi nimelised stipendiumid kahele Viljandi kultuuriakadeemia etenduskuuntide osakonnas õppivale üliõpilasele. Stipendium on mõeldud erialaseks enesetäienduseks välismaal. Kalju Komissarovile kuulub TÜ Viljandi kultuuriakadeemia etenduskuuntide osakonna kõrghariduslike õppekavade (tantsukunsti, teatrikunsti ja teatrikunsti visuaaltehnoloogia) teatrimudeli ülesehitamise idee. Õppeprotsessis tähendab see, et tulevased etenduskuuntide tehnilised ja loomingulised töötajad õpivad koos ja täiendavad loomeprotsessis üksteist. Kalju Komissarov on ülikoolis pidanud oluliseks, et «...

ülikooli Pärnu kolledži edukatele üliõpilastele toetamaks nende õppe- ja teadustööd nii Eesti kui ka teistes maailma ülikoolides. Stipendiumile saavad kandideerida Tartu ülikooli Pärnu kolledži kõikide erialade eesti koda-kondsusega üliõpilased alates 3. semestrist. Taotluste esitamise tähtaeg on 1. aprill 2018.

Elektroonilised taotlused stipendiumitele kandideerimiseks tuleb esitada hiljemalt 1. aprilliks Tartu ülikooli sihtasutusele.

Täpsem teave ja nõuded stipendiumite taotlemiseks: www.sihtasutus.ut.ee, tysiht@ut.ee, tel 737 5852 või 55 540 773 (Triin Vakker).

TÜ SIHTASUTUSE STIPENDIUMID

EDITH REIMANI STIPENDIUM – 1 stipendium 1500 eurot Stipendiumile on oodatud kandideerima kõigi Eesti avaõiguslike ülikoolide magistritaseme naisüliõpilased, kelle sotsiaal- või humanitaarvaldkonnas tehtav teadustöö on seotud järgmistega: demokraatia, õiglus, vabadus, õigusriiklus ja majanduslik õitseng. Taotluste esitamise tähtaeg on 1. aprill 2018.

AHTI PAE STIPENDIUM – 1 stipendium 1000 eurot Stipendiumile saavad kandideerida Tartu ülikoolis põhierialana ajakirjandust, õigusteadust, majandusteadust, riigiteadusi või

üliõpilane oleks selle nelja aasta jooksul mingit pidi oma piire tunnetanud. Sest siis, kui ta on neid tunnetanud, saab ta tegelda ka nende avardamisega.» Stipendiumiga soovitakse väärtustada Kalju Komissarovi pikaajalist ja viljakat tööd teatrihariduse vallas. Stipendium määratakse üliõpilasele, kes on õpingutes tervikuna olnud tulemuslikult loominguline ning oma erialal perspektiivikas. Stipendiumi üleandmine toimub 8. märtsil Ugala teatris. Samal hommikul, kell 11 toimub Ugala teatri etendus «Vai-vai vaene Vargamäe», milles teevad kaasa ka Komissarovi endised üliõpilased. Pidulik stipendiumite üleandmine toimub kell 13.00 Ugala teatri fuajees. Kammersaalis on eksponeeritud Kalju Komissarovi maalid ja joonistused, ühtlasi on avatud kultuuriakadeemia visuaaltehnoloogia

eriala üliõpilaste tööde näitus. Kell 14 toimub filmi «Koma» (Ugri Film 2018) näitamine Ugala teatri väikeses saalis. Filmi autoriteks, režissöörideks ja stsenaaristideks, on Maria Avdjushko ja Peeter Simm. Film on valminud EFI, Kultuurkapitali ja ERR-i toetusel portreedokumentaalse programmiga. Pärast filmi külastatakse ühiselt Viljandi Metsakalmistut. Alates kella 17 on kõik külalised, vilistlased, üliõpilased, praegused ja endised õppejõud ja töötajad oodatud baari Jasm, Koidu Seltsimajas (Jakobsoni 18). Stipendium on algatatud Garmen Tabori, Tartu ülikooli ja Eesti teatriliidu ettepanekul ning Kultuurkapitali näitekunsti sihtkapitali toel.

9. märtsil kell 18 algab Lossi 36-204 raamatu «The Routledge International Handbook of European Social Transformations» esitus. Esitletav 322-leheküljeline kogumik annab teoreetilise ülevaate Euroopas ja postkommunistlikes riikides toimunud poliitilistest, majanduslikest, sotsiaalsetest ja kultuurilistest murrangutest ning käsitleb üleilmseid transformatsiooniprotseesse majanduses ja poliitikas, transpordis, kommunikatsiooni ja meedia valdkonnas, samuti ruumisuhetes ja väärtusstruktuuris. Peale teoreetiliste käsitluste leiavad lugejad kogumikust ka näiteid empiirilistest uuringutest ja uudseid lähenemisi uurimismeetodite kohta. Raamatu on toimetanud Tartu ülikooli meediauuringute emeriitprofessor Peeter Vihalemm, andmeuuringute vanemteadur ja Zürichi tehnikaülikooli külalisteadur Anu Masso ning meediasotsioloogia teadur Signe Opermann. Autorite seas on üle 30 sotsioloogia-

eriala, riigiteadustes, majanduses, geograafias ja haridusteaduses silma paistva teadlase seitsmest Euroopa riigist ja USA-st. Esitusel tutvustavad oma peatükke Tartu ülikooli, Tallinna ülikooli ja Tallinna tehnikaülikooliga seotud autorid: Marju Lauristin, Veronika Kalmus, Rain Mikser jt.

10. märtsil toimub kirjutamise õpituba aadressil Lossi 36-214. Kirjutamise õpituba annab bakalaureusetudengile hulgaliselt motiivatsiooni ja häid nippe, kuidas enast järje peal hoida. Õpitoa viib läbi Tartu ülikooli üldkeeleteaduse teadur Anni Jürine. Osalejate arv piiratud! Õpituppa on vajalik registreerumine: <https://goo.gl/forms/axkM8cOegEpLelxM2> Kui selgub, et õpitoast siiski osa võtta ei saa, palume sellest teada anda info@kaaren.ee

12. märtsil kell 13-17 toimub Tartu ülikooli peahoones Eesti juubeliaasta emakeelepäeva konverents «**Selle maa keel**». Konverentsil arutletakse ühiselt eesti keele rolli üle minevikus, olevikus ja tulevikus ning räägitakse keel(t)est laiemalt. Rohkem teavet konverentsi kohta: <https://humanitaarteadused.ut.ee/ema-keel>

Märtsis toimub Jouni-Matti Kuukkaneni õpituba «Miks on ajalugu oluline: historiograafia ratsionaalsusest alustest». Õpitoas keskendutakse ajaloo- ja historiograafia-filosoofia hetkeseisule. Arutame narrativismi, ratsionaalsuse, representatsionalismi ja pragmatismi olemust historiograafiafilosoofia kontekstis. Kesksed küsimused on järgmised: mis on ajalooteadmine; kuidas seda saab põhjendada? Aine tugineb Jouni-Matti Kuukka-

neni raamatule «Postnarrativist Philosophy of Historiography» ja selle arusaamale, mille kohaselt historiograafia on omaette ratsionaalne praktika. Kuukkanen esitleb uut ainet, mis arendab seda kaemust ning on kesksel kohal uues raamatus, mille esialgne pealkiri on «Why History Matters: The Rational Grounding of Historiography». Õpituba koosneb loengutest ja seminaridest, sealhulgas külastatakse ka TÜ muuseumi. Sihtrühm: filosoofia, ajaloo jt erialade kraadiõppurid. Et õpitoast võtavad osa huvilised üle maailma, on töökeel inglise keel. Seminarides osalemiseks on vajalik end eelnevalt kirja panna. Loengud on kõigile avatud.

AVALIKUD LOENGUD

Esmasp., 19.03.2018 kell 16-18 «Representationalism as a Paradigm and Knowing How».

Teisip., 20.03.2018 kell 16-18 «Truth-making and Performativity».

Kolmap., 21.03.2018 kell 16-18 «Inferentialism and Conceptualism».

Neljap., 22.03.2018 kell 16-18 «Rational Grounding of Historiography».

Eelmisel aastal möödus 25 aastat Eesti Mereinstituudi moodustamisest. Selle tähtpäeva tähistamiseks korraldab TÜ Eesti Mereinstituut 15. märtsil 2018 Tartus, Tartu ülikooli aulas (Ülikooli 18) konverentsi **EESTI MERETEA-DUS 2018**. Konverentsi eesmärgiks on jätkata 2007. aastal alustatud traditsiooni, anda iga viie aasta tagant läbi avaliku teadus-

ürituse ülevaade mereuuringute hetkeseisust ja lähiaja arenguperspektiividest Eestis. Konverentsile on kutsutud esinema Eesti juhtivad mereteadlased. Üritus on suunatud nii spetsialistidele kui laiemale üldsusele. Ühepäevasel konverentsil kuulatakse ära 14 plenaarettekannet ja kavas on ka posterisessioon. Konverentsi ettekanded on eestikeelsed ja kuulama on oodatud kõik huvilised. Lisaks kutsutud ettekannetele ootame konverentsile osalema stendiettekannetega kõiki, kes soovivad tutvustada oma Läänemere ja Peipsi uuringutega seotud tegevusi või projekte. Teave konverentsi kohta ja kava on kättesaadaval Eesti Mereinstituudi kodulehel www.sea.ee

Kirivööde näitust saab uudistada 19. märtsini. Näitusel olevad vööd on valminud Eesti Rahva Muuseumi kogude näitel kunstide keskuse sügissemestri kursusel „Kirivöö valmistamine“, mida juhendas rahvarõivameister ja kultuuriakadeemia pärandtehnoloogia magistrant Piia Rand. Kursusel osales kaheksa eri õppekavade tudengit, kelle kõigi jaoks oli tegu uue tehnikaga. Kõigepealt tutvuti vöödega Eesti Rahva Muuseumis rahvarõivanäitusel ning elektroonses keskkonnas muis.ee. Igaüks valis oma päritolu järgi ühe Eesti kihelkonna ja selle võid uurides valis endale sobiva. Vööd kooti ise tehtud mustrijooniste töölehtede järgi, tundma õpiti ka mustrijoonistamise võimalusi Exceli programmis. Töövahenditena kasutati vöötelgesid ja vöömööku, mille on TÜ Viljandi kultuuriakadeemiale valmistanud Sujuri OÜ. Täpsem info Viljandi kultuuriakadeemia kodulehelt.

Coimbra 3-minuti konkurs. Kutsume koiki Tartu ülikooli doktorante osalema rahvusvahelisel Coimbra grupi ülikoolide 3-minuti konkursil. Eesmärk on võimalikult atraktiivselt ja arusaadavalt kolme minutiga tutvustada hetkel käimasolevat doktoritöö teemat (inglise keeles). Iga Coimbra grupi ülikool esitab ühe voistleja rahvusvahelisele konkursile ning tema välja valimiseks kutsume koiki doktorante end proovile panema 21. märtsil kell 10 toimuvale eelkonkursil. Eelkonkurss toimub Tartu ülikooli peahoones asuvas kunstimuuseumis, eelkonkurss salvestatakse ning žürii valib kohapeal välja võitja, kelle salvestis saadetakse 30. märtsil Coimbra rahvusvahelisele konkursile. Esitatud videotest valitakse 16. aprilliks välja kolm finalistit, kes kutsutakse suve alguses omavahel joudu katsuma Suurbritanniasse Edinburghi ülikooli. Konkursi reeglid lühidalt: esitus kestab kuni kolm minutit, doktorant peab tutvustama oma teadustööd, kasutada võib ühte staatilist slaidi, mis võib olla ekraanil terve esitluse jooksul, kasutada ei tohi kostüüme, butafooriat, laulu-räppi-luulet, laboriinventari, hilisemat tehnilist järeltöötlust ega liikuvat kaameratööd. Ootame 21. märtsi eelvooruks registreerimissoove (koos nime ja ettekande pealkirjaga) e-postiga aadressile: randel.kreitsberg@ut.ee

31. märtsini on avatud näitus «**Eesti taimevaramu**». Milline on Eesti loodus täna? Aga milline on meie loodus 100 aasta pärast? Kas sinu kodukandis kasvab siis veel lõhnava maarjahein või meelespea? Eesti Vabariigile 100. aastapäevaks tehtud kingituse – Eesti taimevaramu – koosta-

misse kaasati koolinoori ja nende õpetajaid üle Eesti. Noored õppisid 2017. aasta suvel paremini tundma oma kodukohta ja selle loodust, korjates kodu ja kooli lähedalt taimi ning valmistades neist herbaariume. Eesti taimevaramu loomises osales 69 õpilast ja 13 õpetajat 11 koolist. Taimevaramusse lisati 173 herbaarilehte. Taimevaramu, mida säilitatakse järeltulevatele põlvetele herbaariumina, aitab teadlastel uurida, millised muutused toimuvad meie looduses pikema ajaperioodil. Näitus tutvustab nii koolinoorte kodukandi taimestikku kui ka õpilaste panust teadusesse. Taimi korjasid ja herbaariume valmistasid õpilased ise. Taimi aitasid määrata ja infot andmebaasi sisestada õpetajad ja Tartu ülikooli botaanikud. Herbaarilehti säilitatakse Tartu ülikooli loodusemuuseumi botaanikakogudes ning andmed on avalikult kättesaadavad portaalis elurikkus.ut.ee.

Tartu ülikooli õigusteaduskond, Eesti advokatuur ja Notarite koda kuulutavad välja vikiartiklite konkursi, et täiendada Vikipeediat eestikeelsete õiguslaste artiklitega. Selle aasta 20. augustini kestva konkursiga soovitakse kasvatada õigusteemaliste artiklite hulka eestikeelses Vikipeedias ja muuta õigusmõistete selgitused hõlpsamini kättesaadavaks. Parimate vikiartiklite kirjutajaid premeeritakse 1600-eurosest preemiafondist rahaliste auhindadega, mille panevad välja Eesti advokatuur ja Notarite koda. Konkursi hindamiskomisjoni kuuluvad esindajad Tartu ülikooli õigusteaduskonnast, Notarite kojast, Eesti advokatuurist ja Tartu ülikooli sihtasutusest. Arvesse võetakse

nii artiklite kvaliteeti kui ka teema keerukust ja olulisust. Vikipeedia konkurs «Eesti õigus» on üks etapp Tartu ülikooli laiemast projektist Miljon+, mille eesmärk on katta eestikeelses Vikipeedias kõik teemavaldkonnad põhjalike ja kvaliteetsete artiklitega. Miljon+ on kingitus Eesti Vabariigi 100. sünnipäevaks.

Tudeng, **võta endale tudengivari**. Ootame ülikooli tudengeid olema eeskujuks ja aitama sisseastujatel neid eesootavat erialavalikut teha. Oodatud on nii bakalaureuse- kui magistriõppe tudengid! Semestri lõpus valitakse välja tegusamad tudengid, kellele kingitakse tänutäheks TÜ pusa. Tudengivarju projektis veedavad üliõpilane ja tema erialast huvitatud õpilane või tudeng koos ühe omavahel kokkulepitud päeva, mille jooksul saab tulevane sisseastuja ettekujutuse, kuidas näeb välja õppetöö valitud erialal ja tudengielu Tartu ülikoolis.

TUNNUSTAMISED

TÜ väikese medali ja tänukirja pälvisid 65. sünnipäeval kliinilise meditsiini instituudi südamekliiniku kardioloogia lektor **KRISTIN LAMP**, füüsika instituudi juhtivinsener **HANNES SAUMAA** ning optika ja gaaslahenduse vanemteadur **PEETER PARIS**; 60. sünnipäeval füüsika instituudi füüsikahariduse osakonna juhataja, programmijuht **KALEV TARKPEA**; pensioneerumise puhul majandusteaduskonna kauaaegne õppejõud **NADEŽDA IVANOVA** ning kliinilise meditsiini instituudi spordimeditsiini ja taastusravi kliiniku füsiatria ja taastusravi

Varjutamise kuupäeva lepidvad kokku tudeng ja tudengivari omavahel, kindlat kuupäeva Tartu ülikool selleks määranud ei ole. Avalduse saab esitada siin: ut.ee/ tudengivari.

TÜSO otsib oma pultide taha uusi mängijaid! Ootame üliõpilasi, vilistlasi, õppejõude, teadlasi ja kõiki teisi, kes on mõnda orkestripilli õppinud ja tahaksid pillimänguga edasi tegeleda või pärast pikka vaheaega uuesti pilli kätte võtta! Sel semestril ootame täiendust nii keelpillide kui vaskpuhkpillide ridadesse ja loomulikult loodame sedagi, et Tartusse eksib taas üks fagotimängija. Rohkem teavet orkestri kohta: orkester.ut.ee, www.facebook.com/UTorchestra. Liitumiseks täitke ankeet! Enne liitumist võib meid üle vaadata-kuulata esmaspäeviti kell 19–21.30 TÜ aulas!

Tudengitel on võimalus sooritada kevadsemestril praktika Tartu üli-

vanemassistent **ANN TAMM**.

TÜ aumärgi ja tänukirjaga tunnustati 60. sünnipäeval Eesti mereinstituudi laboranti **MARILII VIILMANNI**.

TÜ tänukirja pälvisid 90. sünnipäeval füüsika instituudi endine töötaja **NATALIA LUŠTŠIK**; 80. sünnipäeval kliinilise meditsiini instituudi lastekliiniku sekretär **TIINA VINNI** ning keemia instituudi analüütilise ja füüsikalise keemia teadur **VILVE NUMMERT**; 65. sünnipäeval ühiskonnateaduste instituudi sotsiaalpo-

kooli õppe-, personali-, turundus- ja kommunikatsiooniosakonnas, ettevõtlus- ja innovatsioonikeskuses ning meditsiiniteaduste valdkonna dekanadis. Õppeosakonnas on võimalus praktika raames vaadelda/täita juhataja, õppekorralduse- ja kvaliteeditalituse, rahvusvahelise õpirände keskuse, nõustamiskeskuse, vastuvõtutalituse, turunduse- ja kommunikatsiooni ning ÕIS2 meeskonna ülesandeid. Personaliosakond pakub praktikat tööõigusest huvitatud juuratudengitele ning inglise filoloogidele. Turundus- ja kommunikatsiooniosakond ootab appi tudengeid teaduse populariseerimiseks ja vastuvõtuperioodil avalike suhete spetsialistile ning pressinõunikule. Ettevõtlus- ja innovatsioonikeskus otsib ülipilast koostöövõrgustiku ADAPTER info- ja kommunikatsioonitegevuste täitmiseks. Meditsiiniteaduste valdkonna dekanat otsib turundus- ja kommunikatsioonipraktikanti.

liitika lektor **JÜRI KÕRE**.

60. sünnipäeval humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna arheoloogia professor, akadeemik **VALTER LANG**; 50. sünnipäeval peremeditsiini ja rahvatervishoiu instituudi tervise edendamise lektor **INGA VILLA** ning infotehnoloogia osakonna infotehnoloogia peaspetsialist **ROBERT TIISMUS**; pensioneerumise puhul ajaloo ja arheoloogia instituudi koordinaator **LUDMILLA MEIEL**, majandusteaduskonna kauaaegne õppejõud ja koordinaator **JUTA**

SIKK, raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakon-

na raamatukoguhoidja **MARE RAND** ning säilitus- ja konser-

veerimisosakonna desinfektor **TIJU FAHRUTDINOVA**.

ÖNNITLEME

80 TIIT-REIN VIITSO, läänemeresoome keelte teadur, emeriitprofessor – 4. märts

75 HENN VOOLAID, loodus- ja täppisteaduste valdkonna emeriitdtsent – 4. märts

70 ARVET PEDAS, diferentsiaal- ja integraalvõrrandite professor – 2. märts

SIRJE KASK, molekulaar- ja rakubioloogia instituudi laborant – 19. märts
JAAN VENNIK, Tartu observatooriumi projektijuhi assistent – 28. märts

65 HEIKKO RÄMMA, tehnoloogiainstituudi insener – 30. märts
KAI RÜNK, taimeökoloogia teadur – 30. märts

60 AILI TOMINGAS, teenindusosakonna assistent – 24. märts
ALAR KARIS, arengubioloogia õppetooli arengubioloogia professor – 26. märts

55 HELGI KOLK, geriaatria lektor – 7. märts
JAAN SOPLEPMANN, onkoloogia lektor – 8. märts

50 GEORG MARTIN, merebioloogia juhtivteadur, merebioloogia osakonna juhataja ja mereinstituudi asedirektor – 5. märts
LEHTE LEESIK, õppekorralduse spetsialist – 15. märts
MÄRT PÖLDVERE, funktsiooniteooria dotsent ja matemaatika ja statistika instituudi asejuhataja – 29. märts

45 INGMAR TULVA, taime ökofüsioloogia teadur – 4. märts
IRJA SAAR, mükoloogia õppetooli spetsialist – 6. märts
MAREK VOLT, praktilise filosoofia õppetooli toimetaja – 13. märts
VIRVE-ANNELI VIHMAN, rakenduslingvistika lektor – 14. märts
KAARINA REIN, teaduskeskuse teadur – 17. märts
MERIKE LEEGO, Eesti geenivaramu projektijuht – 23. märts
MART NOORMA, optilise metroloogia dotsent – 28. märts

40 TIJA GRELLIER, patofüsioloogia osakonna spetsialist – 5. märts
KALLE KILK, üldise biokeemia vanemteadur – 21. märts
DOREL TAMM-KLAOS, sotsiaalteaduste valdkonna dekanadi juhataja – 23. märts

ENE-REET SOOVIK 50

27. veebruaril sai 50-aastaseks maailma keelte ja kultuuride kolledži anglistika osakonna pikaajaline õppejõud, kirjandusteadlane ja tõlkija Ene-Reet Soovik.

Tema esimene tõlge ilmus ajakirjas Akadeemia juba 1989. aastal, kui Ene-Reet oli veel üliõpilane. Sellest ajast on ta

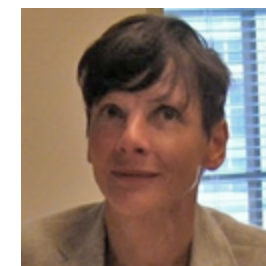

FOTO: ERAKOGU

avaldanud arvukalt ilukirjandus- ja filosoofiatõlkeid. Tänu tema nõrkele teksti- ja stiilitajule on eesti lugejani jõudnud mitmed olulised 20. sajandi ingliskeelsete kirjanike teosed, nagu Christopher Isherwoodi «Hüvasti, Berliin», Margaret Atwoodi luulekogu «Moondatute laulud» ja Ian McEwani «Laupäev». Peale

inglise keele on ta tõlkinud ka rootsi keelest. Tema filosoofiliste tekstide eestinduste hulka kuuluvad näiteks Karl Popperi, Hannah Arendti ja Umberto Eco tööd. Tõlketöö kõrval on ta tähelepaneliku silmaga toimetaja.

Kirjandusteadlasena on ta huvitunud postkoloniaalsest teooriast, koha ja keskkonna kujutamisest, ökokriitikast, linnakirjandusest, tõlketeadusest. Kuigi ta on töötanud anglistika osakonnas, on ta kirjutanud ka rootsi nobelistist Tomas Tranströmerist ja eesti kirjanikust Jaan Kaplinskist. Ene-Reet pole kabinetiteadlane, kelle tööd jäävad kitsale asjatundjate ringile

mõeldud, tihti võõrkeelsetesse teadusajakirjadesse, vaid tema nimi on tuttav Sirbi, Vikerkaare ning Keele ja Kirjanduse lugejatele.

Ene-Reet hakkas 1990. aastate esimesel poolel esimesena Tartus õpetama inglise nüüdiskirjandust ning sellele on lisandunud tuumakad kursused ingliskeelsest luulest, ilukirjandustõlkest, kirjandusteooriast ja linnakirjandusest. Ene-Reet on olnud nõudlik õppejõud, kes paneb mõtlema ja kirjandusse süüvima. Tema töö meenutab, et ka tänasel praktilise suunitlusega ajal on ülikoolis kesksel kohal vaimsed väärtused.

Kuigi Ene-Reet on kades-

tamisväärselt laia silmaringiga mõtleja, on ta olnud ka üks anglistika osakonna loovate ideede väljamõtlejaid. Juba tudengipõlves oli ta meelde jääv Ophelia Krista Vogelbergi «Hamleti» lavastuses. Ta on alati kaasa löönud erinevatel kirjandusüritustel, nt rahvusvahelise «Shakespeare Lives!» kampania raames meie kolledžis korraldatud Shakespeare'i sonettide ettelugemine ligi 20 keeles. Tema huumorimeel ja tabav sõna aitavad erinevaid üritusi käima tõmmata.

Kolleegid soovivad jätkuvat loominguulist põlemist!

TŠESLAV LUŠTŠIK 90

Tänavu 15. veebruaril tähistas oma 90. sünnipäeva Tartu ioonkristallide füüsika koolkonna rajaja, akadeemik Tšeslav Luštšik. Poola juurtega perekonnast pärit Tšeslav Luštšik asus Tartusse 1954. aastal, oma teadusliku juhendaja, tollase Tartu ülikooli rektori Feodor Klementi kutsel. Ta on sündinud Leningradis/Peterburis, kus möödusid ka tema kooli- ja ülikooliaastad, seal elas ta teismelisena üle sõjaaegse blokaadi õudused.

Tšeslav Luštšiku koolkond – 50 tema otsesel juhendamisel teaduskraadi saanud uurijat, samuti loendamatu hulk ta õpilaste ja juba ka nende õpilaste juhendamisel väitekirja kaitsnud uurijaid – moodustab olulise osa tänase Tartu ülikooli füüsika instituudi näost. Selle kujundamisega tegi Tšeslav

FOTO: ERAKOGU

Luštšik algust juba eelmise sajandi viiekümneandel aastatel tollase ENSV TA füüsika ja astronoomia instituudi luminestsentsilaboris; luminestsents-spektroskoopia on tema koolkonna võtmesõna tänaseni. Tšeslav Luštšikuga koostöös avaldatud ligi 400 teadusartiklit, 3 monograafiat ja üle 140 ettekande rahvusvahelistel konverentsidel on tema panus Eesti teaduse nähtavusse. Juubilari tööd materjalide kiirgustaluvuse kohta on teinud aga Tartu

füüsikud selles valdkonnas nii tuntuks, et meid on täna kaasatud inimkonna energaatikat ümberkujundava EUROfusioni konsortsiumi tegevusse. Selle teadusühenduse auahne eesmärk on juhitud tuumasüntees, mille saavutamiseks on reaktori materjalide kiirgustaluvus üks võtmeprobleeme. Meie osaluse näitlikuks kinnituseks on konsortsiumi peakorteris Garchingis välja pandud Tartu ülikooli logo.

Tahaksime siinkohal korrata üht Tšeslav Luštšiku eelmiseks juubeliks avaldatud mõtet: ta on armunud oma teadusesse. See armastus nakatab ja sütitab ka teisi – niivõrd tundeküllane on ta oma ideesid esitades ja selgitades. Tema äärmist pühendumust oma tööle on pärjatud aukartustäratava hulga tiitlite ja aumärkidega. Kus-

juures esimesed tunnustused sai ta juba keskkooli ja ülikooli lõpetades: kuldmedali ja **cum laude** näol. Ja nii on see jätkunud kogu elu. Taasiseseisvunud Eestis on teda autasustatud riigi

elutööpreemiaga ja Valgetähe teenetemärgiga ning omamoodi elutöö aumärgiks võiks pidada ka Venemaa Roždestvenski-nimelise optikaühingu Grossi medalit möödunud aastal –

väljapaistvate saavutuste eest tahkiste eksitonide uurimisel.

Südamlikud õnnesoovid, head tervist ja pikka iga! Kolleegid

MARGE TÄKS 50

29. jaanuaril tähistas Marge Täks oma 50. sünnipäeva. Praegu töötab Marge Tartu ülikooli majandusteaduskonna ettevõtluse õppetoolis ettevõtluspedagoogika lektorina ning ettevõtlus- ja innovatsioonikeskuses ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu sisujuhina.

Marge on omandanud bakalaureusekraadi Estonian Business Schoolis rahvusvahelise ärijuhtimise erialal ja magistrikraadi Tallinna ülikoolis andragoogika erialal. 2015. aastal kaitses ta Tartu ülikoolis filosoofiadoktori kraadi haridusteadustes. Tema doktoritöö teema oli «Inseneriõppe üliõpilaste õpikogemused ettevõtlusõppest».

Marge teadustöö põhisuund on ettevõtlusharidus. 2011. aastal läbis ta SA Archimedeese programmi Primus ellu kutsutud mentorõppejõudude programmi ja alustas pärast seda praktiseerimist õppejõudude mentorina. Samal aastal tunnustas Primus-programm Marget I preemiaga õppekvaliteedi arendamise eest ja 2014. aastal pälvis ta sama programmi koostööpreemia.

Lektorina on Marge aldis proovima alati uusi lähenemisi ja õpetamisviise. Ta tahab, et üliõpilastel oleks põnev ja samas sunnib ta neid oma mugavusalast välja tulema ning

FOTO: ERAKOGU

toetab neid selles. Ta ei taha ise üksluisusesse sattuda ega luba seda teha ka teistel. Marge on saanud Tartu ülikooli hea õpetamise grandit ja uurinud selle abil oma õpetamist ja selle tulemuslikkust. Ta on avatud kaasama ja toetama nooremaid kolleege, pakkudes neile väljakutseid õppetöös ning hiljem tehtut analüüsides ja tagasisidet andes.

«Õppejõu, juhendaja ja kolleegina on Marge pannud mind oma olemuse ja suhtumisega mõistma, kui oluline on mõtestada iseenda otsuseid, et edasistes tegemistes olla juba targem ja osavam,» märkis Marge mentoritööd praegune Lundi ülikooli magistrant Uku Lilleväli.

Teadlasena on Marge pühendunud ettevõtluspädevuse ja ettevõtluspedagoogika uurimisele. Ta on loonud rahvusvahelise võrgustiku, kus tehakse võrdlusuuringuid. Marge kuulub ka Euroopa Komisjoni juures kooskäiva ettevõtluspädevuse

arendamise töörühma. Rahvusvaheliste suhete edendamises on Marge paljudele eeskuju.

Projektjuhina ei ütle ta ära vastutusrikastest kohustustest ja püüab projekti kaudu tuua Eestisse rahvusvahelist ettevõtlusõppealast kogemust.

«Marges on ühendatud kooskõlliselt erinevad tahud. Temas on eesmärkidele suunatud ja kiirelt tegutsevat juhitüüpi, ettevõtlusõppe valdkondlikku teadmist arendavat kõrget asjatundlikku taset, aga samas ka palju osadustunnet ja valmisolekut alati kaasa mõelda ning panustada. See on muutnud ka meie Edu ja Tegu programmi partnervõrgustiku ühtseks meeskonnaks,» iseloomustab Marget kolleeg Piret Arusaar ettevõtlus- ja innovatsioonikeskusest.

Õnnitleme ja soovime jätkuvat indu uute eesmärkide saavutamisel!

Kolleegid TÜ ettevõtlus- ja innovatsioonikeskusest, majandusteaduskonnast ja ettevõtluse õppetoolist

MAIE RUUS 85

Rõõmustav on õnnitleda õigusteaduskonna õppejõudu Maie Ruusi tema 85. sünnipäeva puhul 25. veebruaril 2018. aastal.

Maie Ruus on töötanud ülikoolis 1961. aastast, kõigepealt filosoofia ja teadusliku kommunismi kateedris ning seejärel alates 1977. aastast õigusteaduskonnas: TRÜ ajal riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedris, 1992. aastast Eesti õiguse ajaloo õppetoolis, 1997. aastast õppeülesande täitjana õiguse ajaloo õppetooli juures.

Eriti tore on teada ja teada anda, et Maie Ruus jätkab seminaride juhendamist õiguse ajaloos ja osaleb üliõpilaste uurimistööde kaitsmiskomisjonides

FOTO: ERAKOGU

ka sel semestril. Tema ametivendlik sõbralikkus ja inimlik soojus on olnud toeks tervele hulgale noorema põlve õigusajaloolastele, kelle teaduslikule arengule on ta muu hulgas kaasa aidanud ka sellega, et on enda peale võtnud suure osa õppetöökoores. Üliõpilased kiidavad tema oskusi siduda abstraktne ajalooline

faktiteadmise elulise praktika-ga. Maie Ruusi huvitusest ja vaimuerksusest annab tunnistust ka tema aktiivne osalus nii Eesti akadeemilise õigusteaduse seltsi kui akadeemiliste naiste ühingu tegemistes. Teda võib kohata pikkadel jalutuskäikudel hoopis teises Tartu otsas – see näitab ka väga head kehalist vormi ning soovi ja valmidust oma tervise eest hoolitseda. Meil, noorematel on, millest eeskujuga võtta.

Soovime Maiele sünnipäeva puhul õnne, tervist ja hoolivat lähedust nii koju kui ülikooli.

Kolleegid ja õpilased õigus-teaduskonnast

TÕESTISÜNDINUD LOOD JA NALJAD 6 SAMBA TAGANT

KEISRIAEGNE ÜLIKOOLO

Johan Kõpp õppis *alma mater*'is aastatel 1896–1906, ta oli üle kahe tosina aasta Tartus usuteaduse professor, kümme aastat rektor (1928–1937), peale selle ka ülikooli audoktor.

Oma mälestusteraamatus on ta rääkinud Inglisillast järgneva loo.

«Üks Idamaadelt pärinev tudeng ei saanud aru, mida tähendab ladinakeelne kiri «Otium reficit vires» («Puhkus uuendab jõudu») ja vanem kaasvõitleja tõlkis surmtõsiselt:

«Siin on suitsetamine keelatud.» ●

Venestamisaegne üliõpilane oli kohustatud kandma ettenähtud kujuga kuube, mantlit ja mütsi. Aulas olid kohal ülikooli kolm ametikandjat, tudengit kutsuti mundrite kontrolliks sisse tähestikujärjestuses.

Esmapilgul tõsine protseduur muutus peagi lõbusaks, isegi koomiliseks.

Mõni uustulnukas astus komisjoni ette õige vanas ja kulunud «mundris». Järgmise kuub oli nõnda avar, et võinuks veel ühe mehe ära mahutada. Kolmanda mehe kuue käised ulatusid sõrmeotsteni.

Üliõpilasasjade inspektor silmitses selliste kuubede kandjaid muigega: «Kas see on ikka Teie munder?»

«Jaa!»

Sellal käis väljaspool aulat, lausa ukse ees kõva mundrite vahetamine. Mõni komplekt vahetas ülevaatuse ajal omanikku kümme korda.

Aulast väljuja viskas oma mundri ootaja kätte, kes selle rutuga selga ajas ja ausa näoga komisjoni ette astus.

Niisugust «paraadi» harrastasid just Baltimaadest pärit noorukid. Vene sisemaalt tulnud noormehed kandsid oma mundrit rõõmuga. ●

EESTI VABARIIGI TARTU ÜLIKOOLO

Paul Ariste tuli Tartusse õppima 1925. aastal ja aktiivse karsklasena käis nn kõnelendudel mööda Eestit rääkimas alkoholi kahjulikkusest. Ühel suvel oldud Haapsalus, kus kuulajaskonna seas olnud alati üks kohalik voorimees. Viimasel koosolekul pöördunud see mees tudengite poole, et kas ta võib samuti karskusest rääkida.

Et saalis oli teisigi voorimehi, lubatud tal sõna võtta. Alkoholi vastane kõne läks ladusalt. Lõpuks esitas üks ametivend küsimuse: «Kui alkoholi ei tohi pruukida, mida me siis võime üldse juua?»

Voorimees vastas: «Ärge jooge alkoholi, see kihvtitab teie sisikonna ära, aga jooge õlut ja viina!»

Ariste naeris: «Meie targasõnalisest selgitustööst oli siis niipalju kasu,» aga ise jäi elu lõpuni karsklaseks. ●

NÕUKOGUDE AJA ÜLIKOOLO

Zooloog Harald Habermann küsis Riigipanga Leningradi osakonnas, kas talle raha on saadetud. Noor teller teisel pool pisikest luuki küsis: «FIO?»

«Mis see tähendab?» ei saanud professor aru.

«*Familia, imja, otšestvo* (perekonnanimi, eesnimi, isanimi),» seletas neiu.

Nüüd vastas Habermann: «Ha-ha.»

«Mis see tähendab?» ei saanud nüüd ametnik aru.

«Harald Habermann!» ●

TAAS EESTI VABARIIGIS

Riho Illakult küsiti, millest see tuleb, et tema alluvad nii täpselt tööle jõuavad?

«Meil on 30 töötajat ja ainult 25 parkimis-kohta.» ●

ÜLIÕPILASTE LAULU- JA TANTSUFESTIVAL GAUDEAMUS

22.–24. JUUNI • TARTU

VAATEMÄNG TULE JA MUUSIKAGA

TANTSUETENDUS JAANIÕ MÜSTEERIUM

LAULUPIDU JAANIPÄEVA LAULUD

PILETID MÜÜGIL PILETILEVIS!
gaudeamus.ee

HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUM

ESITLUS

9. märtsil esitletakse raamatut «The Routledge International Handbook of European Social Transformations». Autorite seas on enam kui 30 teadlast. Oma peatükke esitavad Marju Lauristin ja Veronika Kalmus.

KONVERENTS

15. märtsil toimub Tartu ülikooli aulas konverents «Eesti mereteadus 2018». Konverentsile on esinema kutsutud Eesti juhtivad mereteadlased. Üritus on suunatud nii asjatundjatele kui ka laiemale üldsusele.

KONVERENTS

19. märtsil algab Jouni-Matti Kuukkaneni õpituba «Miks on ajalugu oluline: historiograafia ratsionaalsetest alustest». Õpitoas keskendutakse ajaloo- ja historiograafiafilosoofia hetkeseisule.

9

10

15

19

19

VILISTLASPÄEV

10. märtsil toimub Tartu õpetajate seminari vilistlaspäev, sest 2018. aastal möödub 190 aastat järjepideva õpetajakoolituse algusest Eestis. Päeva lõpetab ühine kringlisoõmine.

NÄITUS

19. märtsini saab uudistada kirivööde näitust. Näitusel olevad vööde on valminud eesti rahva muuseumi kogude näitel kunstide keskuse sügissemestri kursusel «Kirivöö valmistamine».

MÄRTS 2018

E T K N R L P E T K N R L P E T K N R L P E T K N R L P E T K N R L P
26 27 28 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1